МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

В. В. КИЗИЛОВА

Дитяча література з основами літературної освіти : навчально-методичний посібник до організації аудиторної та самостійної роботи

Лубни
2026

УДК 82-93+373.3(075.8)

Рецензенти:
Бойко М., *доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;*
Мордовцева Н., *кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».*

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 8 від 27. 02. 2026 р.)

Кизилова В. В.
Дитяча література з основами літературної освіти : навчально-методичний посібник до організації аудиторної та самостійної роботи. Лубни, 2026. 107 с.

Навчальний посібник укладено відповідно до робочої програми освітнього компонента «Дитяча література з основами літературної освіти» освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності А 3 «Початкова освіта». У ньому викладено основний зміст курсу, визначено компетентності, якими повинен оволодіти здобувач освіти у процесі його вивчення. Практична частина може бути використана при роботі зі здобувачами освіти денного й заочного відділення, в організації самостійної роботи. Посібник допоможе викладачу об’єктивно оцінити рівень підготовки здобувачів освіти.

ПЕРЕДМОВА

Сучасні трансформаційні процеси в освітньому просторі України актуалізують потребу у підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів, здатних реалізовувати завдання Нової української школи, забезпечувати розвиток особистості молодшого школяра та формування в нього ключових і предметних компетентностей. У цьому контексті особливого значення набуває освітній компонент *«Дитяча література з основами літературної освіти»*, що є невід'ємним складником фахової підготовки бакалаврів спеціальності А 3 *«Початкова освіта»*.

Зміст зазначеного ОК спрямований на формування у здобувачів вищої освіти глибоких знань про історію та сучасний стан розвитку дитячої літератури, її жанрово-стильове розмаїття, провідних авторів і художні твори, які складають основу дитячого читання. Вивчення літератури для дітей поєднується із засвоєнням теоретичних положень та методичних орієнтирів, необхідних для організації процесу літературної освіти молодших школярів. У такий спосіб забезпечується інтеграція філологічної та методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи, що відповідає сучасним вимогам до педагогічної професії.

Навчальний посібник має на меті надати здобувачам орієнтири щодо успішного опанування навчального матеріалу, організації як аудиторної, так і самостійної роботи, вироблення вмінь аналізувати дитячий художній твір, добирати тексти відповідно до вікових та пізнавальних особливостей молодших школярів, застосовувати ефективні методи і прийоми формування читацької компетентності. Особлива увага приділяється питанням формування емоційно-ціннісного ставлення до художнього слова, розвитку мовлення й творчих здібностей дітей засобами літератури.

Навчальний посібник підготовлено з урахуванням положень Державного стандарту початкової освіти, освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності А 3 «Початкова освіта» Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», робочої програми освітнього компонента.

Матеріали можуть бути використані не лише здобувачами у процесі навчання, а й викладачами закладів вищої освіти, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів, а також усіма, хто цікавиться питаннями дитячої літератури та літературної освіти в початковій школі.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА З ОСНОВАМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ»

Мета ОК: дати здобувачеві вищої освіти базові уявлення про загальні властивості літератури як мистецтва слова, про закони побудови художнього твору; на основі творів літератури для дітей розкрити її історію та закономірності розвитку; отримати цілісне уявлення про дитячу літературу як самостійне явище, що відображає загальні тенденції розвитку вітчизняної та світової культури, літератури, педагогічної думки. Монографічно вивчити творчість видатних письменників, які посіли чільне місце в історії літератури для дітей та юнацтва. Виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, що має своїм адресатом дитину чи підлітка.

Завдання:

- сприяти засвоєнню основних етапів розвитку дитячої літератури в контексті літературного процесу; змісту, структури, художніх особливостей творів для дітей;
- усвідомити теоретико-літературні положення з дисципліни;
- осмислити жанровий розвиток літератури для дітей та юнацтва;
- формувати у студентів уміння сприймати літературний твір для дітей як явище мистецтва слова;
- монографічно вивчити творчість видатних письменників, які посіли чільне місце в історії літератури для дітей та юнацтва;
- виробити навички аналітичного підходу до художнього тексту, що має своїм адресатом дитину чи підлітка;
- розвивати творчі та комунікативні здібності студентів, їхнє самостійне мислення.

Відповідно до Освітньої програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А3 Початкова освіта галузі знань А Освіта, яка розроблена згідно з вимогами Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ МОН від 23.03.2021 р. № 357) з урахуванням змін, затверджених наказами МОН України від 28.05.2021 р. № 593 і від 13.06.24 р. № 842, професійному стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Наказ МОН України від 29.08.2024 р. № 1225) і затверджена Вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (Протокол № 11, від 30.05.2025).

Освітній компонент орієнтовано на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; використання цифрових технологій в освітньому процесі.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність до толерантного й послідовного втілення українських культурно-національних цінностей як світоглядної основи виховання молодого покоління під час освітнього процесу, позанавчальній діяльності й повсякденному житті.

ЗК 12. Здатність дотримуватися правил академічної доброчесності в освітньому процесі.

Спеціальні (фахові) компетентності):

СК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами усно й письмово в усіх сферах життя, формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти; виявляти мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства.

СК 3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК 6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК 7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методик педагогічного прогнозування, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК 9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК 10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

Освітній компонент орієнтовано на формування таких програмних результатів:

ПРН 1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; мотивувати учнів до спілкування українською мовою в позанавчальній діяльності й повсякденному житті.

ПРН 2. Застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень у міжособистісній взаємодії, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти.

ПРН 5. Спілкуватися з професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН 6. Організовувати освітній процес з використанням цифрових технологій і технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички вільного й безпечного використання цифрових технологій і сервісів, зокрема сучасних програмних продуктів і штучного інтелекту.

ПРН 7. Інтегрувати й використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної,

мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПРН 10. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості, національно-культурних ціннісних орієнтацій та вимог нормативних документів початкової школи; формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування.

ПРН 15. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

У процесі опанування ОК здобувач освіти повинен виробити здатність до застосування професійно профільованих літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу літературного читання;

знати специфіку, функції літератури для дітей; базові категорії літературознавства; специфічні риси фольклорних творів для дітей у порівняні з художньою літературою; основні етапи й закономірності розвитку української літератури для дітей та юнацтва; творчість провідних українських дитячих письменників;

вміти осмислювати літературу для дітей та юнацтва як полісистему, розуміти її еволюційний шлях; оперувати базовими категоріями літературознавства під час філологічного аналізу текстів різних родів, жанрів і стилів; здатність інтерпретувати й зіставляти літературні явища, використовувати різні методи аналізу художніх текстів оцінювати зміст фольклорних і художніх творів для дітей; застосовувати літературний матеріал з метою навчання якісного читання, формування високодуховної, національно свідомої особистості, володіти навичками нормативного літературного мовлення.

ЗМІСТ КУРСУ

Вступ. Літературознавство як наука. Література як мистецтво слова. Предмет і структура літературознавства. Зв'язок літературознавства з іншими гуманітарними науками. Оглядова характеристика історії, теорії літератури, літературної критики, допоміжних літературознавчих дисциплін. Специфіка літератури як виду мистецтва.

Поняття «дитяча література» та джерела її формування. Сучасне поняття про дитячу літературу, рівні його розуміння. Наукова класифікація дитячої літератури (творчість дітей; література, створена письменниками спеціально для дітей; твори поліфункціональні, що мають кілька інтерпретаційних рівнів; дитячий фольклор). Жанрово-видова класифікація дитячої літератури. Практична класифікація дитячої літератури. Специфіка дитячої літератури. Художні критерії дитячої літератури. Функції дитячої літератури як мистецтва слова.

Усна народна творчість у колі дитячого читання. Ознаки фольклору. Класифікація. Жанри. Колискові пісні. Забавлянки. Позаігрові пісенні та віршовані твори дитячого репертуару. Народна казка: жанрові ознаки, художні особливості, тематичні групи. Легенда. Переказ. Сучасний дитячий фольклор. Міф у дитячому читанні.

Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності. Загальна характеристика казки як жанру. Причини схожості сюжетів народних казок. Класифікація народних казок. Історія становлення й розвитку літературної казки. Спільні й відмінні риси народної й літературної казки. Класифікація літературної казки.

Динаміка української літературної казки. Функціонально-тематичні групи казок. Тенденції розвитку авторської казки у XIX, XX, на межі XX – XXI століть. Повість-

казка. Синтетичні жанрові форми: казка-байка, казка-легенда, казка-новела, казка-притча і їх вияв у творчості українських письменників.

Зародження й формування української дитячої літератури. Основи теорії літератури. Григорій Сковорода. Байки. Філософські трактати письменника. Аналіз художнього твору. Роди і види літератури. Жанрова система. Тема та ідея твору. Образ головного героя. Мова художнього твору. Мова автора.

Українська література для дітей XIX століття. Літературно-мистецькі напрями й течії І пол. XIX, ІІ пол. XIX століття. Виникнення теорії і критики літератури для дітей. Дитяча періодика. Навчальна й пізнавальна література для дітей.

Тарас Шевченко. Твори письменника у дитячому читанні (пейзажна, автобіографічна лірика). Внесок письменника в розвиток освіти в Україні («Буквар південноруський»).

Пантелеймон Куліш. Педагогічна діяльність письменника (читанка «Граматка»). Твори на історичну тематику в дитячому читанні («Орися»). Казки письменника («Півпівника» та ін.).

Марко Вовчок. Внесок письменниці в розвиток жанру літературної казки («Кармелюк», «Дев'ять братів та десята сестриця Галя», «Ведмідь»).. Перекладацька діяльність Марка Вовчка. Твори для дітей французькою мовою.

Леонід Глібов. Поезії для дітей. Фольклорні традиції віршованих творів. Новаторство письменника в жанрі загадки. Акровірші Леоніда Глібова.

Степан Руданський. Співомовки.

Література для дітей та юнацтва кінця XIX – початку XX століття.

Іван Франко. Внесок письменника в розвиток жанру літературної казки. своєрідність збірки «Коли ще звіри говорили». Мала проза Івана Франка. Автобіографічні мотиви.

Теоретико-літературні праці письменника в галузі дитячої літератури.

Борис Грінченко. Письменницька й педагогічна діяльність. Історична тема у творчості для дітей («Олеся»). Тема школи у творчому доробку письменника («Украла», «Дзвоник»).

Олена Пчілка. Літературна й видавнича діяльність. Жанрова своєрідність творчості (байки, поезії, казки, оповідання для дітей).

Михайло Коцюбинський. Стильова своєрідність творчості. Особливості показу індивідуальних характерів дітей («Харитя», «Маленький грішник»). Психологізм у зображенні героїв («Ялинка»).

Леся Українка. Поезії для дітей (цикл «В дитячому крузі»). Внесок письменниці в розвиток жанру літературної казки («Метелик», «Лелія», «Біда навчить»).

Олександр Олесь. Поезії (зб. «Все навколо зеленіє»). Особливість пейзажної лірики. Казки. Своєрідність творчої манери письменника.

Володимир Винниченко. «Намисто» як літературний цикл. Внутрішній світ героїв оповідань «Федько-халамидник», «Кумедія з Костем». Особливості поетики В.Винниченка – дитячого автора.

Література для дітей XX століття. Огляд. Основні тенденції становлення й розвитку «радянської» літератури для дітей та юнацтва. Дискусії про дитячу літературу. Дитячі журнали. Своєрідність літератури для дітей 20-30рр. Література 40-50 років. Дитяча література 60-80 років. Новітня дитяча література. Дитяча періодика.

Внесок письменників-шістдесятників у розвиток літератури для і про дітей. Творчість *В. Близнеця* для дітей. Жанрово-стильова специфіка. Провідні мотиви. *Є. Гуцало*. Тематика і проблематика творчості для і про дітей. *Гр. Тютюнник*. Твори для і про дітей і підлітків. Оригінальність

творчої манери. *М. Вінграновський.* Гуманістична спрямованість творчості, морально-етичні проблеми.

Поезія ХХ століття у колі дитячого читання.

Михайло Стельмах. Поезії для дітей (зб. «Журавель», «Колосок до колоска», «У сестрички дві косички» та ін.).

Ліна Костенко. Художня майстерність письменниці у збірці «Бузиновий цар».

Своєрідність моделювання казкового світу у поетичних творах *І. Жиленко* для дітей.

Василь Симоненко. Філософське підґрунтя поезій «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?». Літературна поетична казка В.Симоненка («Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки», «Казка про дурила)». Сатиричний, алегоричний зміст.

Дмитро Білоус. Твори для дітей («Упертий Гриць», «Пташині голоси», «Лікарня в зоопарку», «Сад на Лисій горі», «Гриць Гачок» та ін.). Своєрідність збірок «Диво калинове», «Чари барвінкові», «За Україну молюся».

Платон Воронько. Поетичні літературні казки письменника («Цап-забіяка», «Казка про горобця-лобурця», «Казка про сніжинку-краплинку» та ін.). Гумористичні віршовані оповідання письменника.

Українська еміграційна література для дітей.

Катерина Перелісна. Поезії для дітей. Казки.

Роман Завадович. Твори для дітей на історичну тематику («Маруся Богуславка»). Внесок письменника в розвиток пригодницької літератури для дітей.

Спиридон Черкасенко. Внесок письменника в розвиток анімалістичної літератури для дітей. поезії. Оповідання.

Віра Вовк. Внесок письменниці в розвиток жанру літературної казкиє

Ольга Мак. Жанрова своєрідність творчості. Легенди й казки письменниці у дитячому читанні. Розвиток історичної тематики.

Іван Багряний. Поетичні казки для дітей. Оригінальність стилю письменника.

Тема природи у літературі для дітей та юнацтва.

Анімалістичні казки Оксани Іваненко (на прикладі збірки «Лісові казки»). Світ природи в казках Валерія Шевчука, Віктора Близнеця. Особливості розкриття природознавчої теми в поетичних творах (на прикладі творів Т. Шевченка, Лесі Українки, Ліни Костенко). Природа й людина в реалістичних творах (на прикладі творів Миколи Вінграновського, Євгена Гуцала). Тема змін пір року у творах для дітей (Вал. Шевчук «Чотири сестри», В. Сухомлинський «Як починається осінь», М. Пономаренко «Сукня для весни» та ін.).

Тема школи в українській літературі для дітей і про дітей. Входження теми школи в коло дитячого читання. І. Франко, Б. Грінченко. Тема школи в автобіографічних повістях А. Дімарова, Гр. Тютюнника, В. Близнеця.Внесок Ніни Бічуї в розвиток «шкільної» теми. Психологізм у зображенні героїв твору. Пригодницько-шкільні твори В. Нестайка, Я. Стельмаха.

Історичні твори в літературі для дітей та юнацтва. Жанрова специфіка історичної прози. Жанрові різновиди історичної прози. Твори на історичну тематику в колі дитячого читання. Історико-реалістична, історико-біографічна, пригодницько-історична проза для дітей та юнацтва.

Автобіографічна проза у колі дитячого читання. Михайло Стельмах (дилогія «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір»). Григір Тютюнник. Автобіографічні повісті «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу». Антимілітарна спрямованість творчості. Анатолій Дімаров. Дитинство у

творчих підходах письменника. «На коні і під конем» як зразок автобіографічної повісті.

Специфіка пригодницької літератури. Загальна характеристика пригодницької літератури. Історія питання. Жанрові ознаки пригодницької літератури. Жанрова диференціація пригодницької прози. Ярослав Стельмах. Пригодницькі повісті «Найкращий намет», «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера». Анатолій Костецький. Пригодницькі повісті письменника «Все – як насправді», «Хочу літати!», «Суперклей Христофора Тюлькіна, або „Вас викрито – здавайтесь!“», «Мінімакс – кишеньковий дракон, або День без батьків». Спорідненість із творчою манерою В.Нестайка.

Фантастичні твори в літературі для дітей та юнацтва. Теоретичні проблеми фантастичної літератури. Твори раціональної фантастики в українській літературі для дітей та юнацтва. Внесок А. Дімарова, К. Ковальської в розвиток пригодницько-фантастичної прози для дітей та юнацтва. Фентезі в літературі для дітей та юнацтва. Жанрова характеристика фентезі. Фентезі у світовій літературі. Становлення й розвиток фентезі в Україні. Творчість Галини Пагутяк.

Детектив у літературі для дітей та юнацтва. Жанрова специфіка детективу. Зародження й розвиток детективу в Україні і світі. Жанрові модифікації детективу в українській літературі для дітей та юнацтва.

Українська література для дітей кінця XX – початку XXI ст. Загальні тенденції розвитку. Дитяча періодика. *Емма Андієвська*. Казки-притчі письменниці («Казка про Яян», «Казка про говорющу рибу», «Казка про двох пальців» та ін.). Філософська проблематика творів. *Валерій Шевчук*. Збірка казок для дітей «Панна квітів. Казки моїх дочок». Філософська спрямованість. Фольклорні традиції. Особливості стилю письменника.

Новітня українська література для дітей. Розвиток авторської казки на початку XXI століття. Творчість Зірки Мензатюк. Пригодницька проза. Творчість Галини Малик, Івана Андрусяка, Лесі Вороніної, В. Рутківського. Реалістична проза для підлітково-юнацької аудиторії. Сергій Гридін, Дзвінка Матіяш, Валентин Бердт. «Міксові» жанрові утворення (на прикладі творчості Зірки Мензатюк, В. Бердта, А. Бачинського та ін.). Новітня поезія для дітей (В. Голобородько, Мар'яна Савка та ін.).

Зарубіжна література для дітей

Французька література для дітей. Загальний огляд розвитку французької літератури для дітей. Казки Шарля Перро. Аналіз збірки «Казки моєї матері Гусині». Творчість письменників Франції у колі дитячого читання (Жорж Санд, В. Гюго, Жуль Верн, Антуан де Сент-Екзюпері).

Німецька література для дітей. Творчість Якоба та Вільгельма Грімм. Тематика і розмаїття сюжетів збірки «Дитячі та сімейні казки». Ернст Теодор Амадей Гофман і дитяча література. Фантастичні казки «Чуже дитя» та "Лускунчик і Мишачий король" Гофмана.

*Англійська література для дітей***.** Льюїс Керролл і дитяча література. Своєрідність відображення реального світу у казкових повістях «Аліса в Країні Чудес» та «Аліса в Задзеркаллі». Англійський пригодницький роман і творчість Р. Л. Стівенсона. Казки Р. Кіплінга, А.Мілна, Д. М. Баррі. Розвиток жанру фентезі у англійській літературі для дітей.

Творчість скандинавських письменників для дітей: Ганс Христіан Андерсен, Сельма Лягерлеф, Астрід Ліндгрен. Життєвий шлях Ганса Христіана Андерсена. Романтичні риси та джерела казок Андерсена. «Кресало», «Дюймовочка», «Нове вбрання короля», «Стійкий олов'яний солдатик», «Свинопас», «Гидке каченя», «Принцеса на горошині», «Снігова королева», «Дикі лебеді» та інших. Проза для дітей Сельми Лягерлеф.

«Чарівна мандрівка Нільса з дикими гусьми»: сюжет, образи. Астрід Ліндгрен. Художній світ трилогії про Карлсона. Образ головної героїні книги «Пеппі Довгопанчоха».

Дитяча література у шкільних програмах та підручниках з літературного читання. Аналіз державного стандарту, новітніх програм для початкової школи (мовно-літературна освітня галузь), підручників (читанок). Презентація творчості письменників, що увійшли до кола вивчення в початковій ланці навчання.

Літературна освіта молодших школярів. Базові категорії. Змістові прояви художньої форми. Формальні проявники художнього змісту. Тема. Проблема. Ідея художнього твору. Фабула. Мотив. Сюжет. Композиція художнього твору. Мова художнього твору.

РОЗПОДІЛ ГОДИН

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
Перший модуль (перший семестр)											
1.1.	Вступ. Літературознавство як наука. Література як мистецтво слова	7	2			5	10				10
1.2.	Поняття «дитяча література» та джерела її формування. Специфіка дитячої літератури. Функції літератури для дітей та юнацтва	7	2			5	11	2			9
1.3.	Усна народна творчість у колі дитячого читання	7	2			5	11	2			9
1.4.	Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності	9	2	2		5	11	2			9
1.5	Динаміка української літературної казки	9	2	2		5	11		2		9

1.6	Зародження й формування української дитячої літератури.	5				5	10				10
1.7	Українська література для дітей XIX століття	9	2	2		5	13		4		9
1.8	Література для дітей та юнацтва кінця XIX – початку XX століття	9		6		5	9				9
1.9	Структура й елементи внутрішньої форми художнього твору. Зовнішня форма художнього твору. Композиція художнього твору	5				6	10				10
1.10	Зарубіжна література для дітей	8				5	9				9
	РАЗОМ 1 СЕМЕСТР	75	12	12		51	105	6	6		93
	Другий модуль (другий семестр)										
2.1	Література для дітей XX століття. Огляд	4	4				2	2			
2.1	Внесок письменників-шістдесятників у розвиток української літератури для і про дітей	4		2		2	4				4
2.2	Поезія XX століття у колі дитячого читання	2				2	2				2
2.3	Українська еміграційна література для дітей	4		4			2				2

2.4	Тема природи у літературі для дітей та юнацтва	4		2		2	3				3
2.5	Тема школи в українській літературі для дітей і про дітей.	4	2	2			2				2
2.6	Історичні твори в літературі для дітей та юнацтва. Жанрова специфіка історичної прози	5	2			3	2				2
2.7	Автобіографічна проза у колі дитячого читання	5		2		3	4				4
2.8	Специфіка пригодницької літератури.	4	2			2	2				2
2.9	Фантастичні твори в літературі для дітей та юнацтва.	5	2			3	3				3
2.10	Детектив у літературі для дітей та юнацтва	4	2			2	4				4
2.11	Українська література для дітей кінця ХХ – початку ХХІ ст. Загальні тенденції розвитку. Дитяча періодика	4	2			2	4				4
2.12	Новітня українська література для дітей	6	2	2		2	6	2			4
2.13	Дитяча література у шкільних програмах та підручниках з літературного читання	5		2		3	4		2		2

2.14	Літературна освіта молодших школярів. Базові категорії	5		2		3	4				4
2.15.	Зарубіжна література для дітей	10				10	12				12
	РАЗОМ 2 СЕМЕСТР	75	18	18		39	60	4	2		54
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	150	30	30		90	165	10	8		147

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І РОБОТА НА НИХ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1
ТВОРЧІСТЬ ІВАНА ФРАНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета заняття:

- ознайомитись із творчим шляхом письменника;
- визначити місце у доробку митця творів для дітей;
- з'ясувати особливості казок І. Франка, своєрідність побудови збірки «Коли ще звіри говорили»;
- окреслити теоретико-літературні постулати письменника, що стосуються проблем дитячої літератури (за ст. «Байка про байку», «Жінка-мати»);
- розглянути проблеми, що піднімає письменник в оповіданнях «Грицева шкільна наука», «Малий Мирон», «Олівець», та особливості їх висвітлення.

План заняття

1.Місце й роль Івана Франка в становленні й розвитку української дитячої літератури.

2.Іван Франко – теоретик і критик дитячої літератури.

3.Казки письменника. Особливості збірки «Коли ще звіри говорили».

4.Оповідання І.Франка на шкільну тематику. Образи учнів та учителя («Грицева шкільна наука», «Олівець»).

5.Проблема «нестандартної» дитини в оповіданнях письменника («Малий Мирон»).

Тексти для прочитання: «Грицева шкільна наука», «Олівець», «Малий Мирон», 2-3 казки зі збірки «Коли ще звіри говорили» (на вибір).

Проблемні запитання:

1. Як Іван Франко поєднує художність і виховний потенціал у своїх творах для дітей? У чому полягає особливість його способу навчати через художнє слово?
2. Чому І. Франко вважав за потрібне писати саме для дітей, і як це відображає його педагогічні погляди? Як його підхід співвідноситься із сучасними уявленнями про дитячу літературу та виховання?
3. У чому полягає актуальність творів І. Франка для сучасних учнів початкової школи? Чи можуть його твори ефективно формувати морально-ціннісні орієнтири дітей XXI століття?
4. Які художні засоби використовує І. Франко для розкриття дитячого світосприйняття і як це впливає на сприйняття тексту молодшими школярами?
5. Як учитель початкових класів може творчо адаптувати твори І. Франка для розвитку читацької компетентності учнів? Які інтерактивні або ігрові форми роботи з його творами можна застосувати на уроці літературного читання?

Завдання для роботи на практичному занятті (аудиторно)

1. Робота в парах

«Франко для дітей: навіщо і як?»

Завдання. У парі сформулюйте 3 аргументи, чому твори Івана Франка важливі саме для дітей початкового віку.

2. Робота в малих групах

«Франко — теоретик дитячої літератури»

Групи: 3–4 студенти. Завдання: Кожна група отримує короткий уривок зі статей
– «Байка про байку»
– «Жінка-мати». Потрібно:

1. Виділити ключову думку автора.
2. Пояснити її простими словами.
3. Сформулювати 1 правило для сучасного вчителя.

3. Робота в парах

«Розберімо казку разом»

Завдання. Оберіть одну казку зі збірки «Коли ще звіри говорили» і разом визначте:

- головну ідею;
- мораль;
- що саме зрозуміє дитина молодшого шкільного віку.

Результат:

Мініаналіз (до 8 речень).

4. Робота в малих групах

«Чому звіри говорять?»

Групи: 4–5 студентів

Завдання:

Обговоріть:

- чому І. Франко обирає образи тварин;
- які людські риси вони уособлюють;
- чи ефективний цей прийом для дітей сьогодні.

5. Робота в парах

«Учень і вчитель у творах Франка»

Тексти:

«Грицева шкільна наука», «Олівець».

Завдання:

Порівняйте:

- образ учня;
- образ учителя;
- ставлення школи до дитини.

Результат:

Порівняльна таблиця або короткий висновок. Професійний акцент: критичне осмислення традиційної школи.

6. Робота в малих групах

«Педагогічний консиліум»

Групи: 4 студенти

Ситуація: Гриць або Мирон навчається у вашому класі.

Завдання. Як команда вчителів:

1. визначте проблему дитини;
2. запропонуйте 2 педагогічні рішення;
3. спрогнозуйте результат.

7. Робота в парах

«Малий Мирон — хто він?»

Завдання. У парі дайте відповідь:

- чому Мирона не розуміють дорослі;
- чи є він «проблемною» дитиною;
- як би його назвали сьогодні (обдарований, креативний тощо).

8. Робота в малих групах

«Франко на уроці в НУШ»

Групи: 3–5 студентів

Завдання. Розробіть ідею одного фрагмента уроку (5–7 хв) для початкової школи за твором І. Франка:

- мета;
- діяльність учнів;
- очікуваний результат.

Результат: усний або письмовий мініпроєкт.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте педагогічні та виховні ідеї, закладені у творах Івана Франка для дітей.
2. Розкрийте особливості жанру літературної казки у творчості Івана Франка.
3. Охарактеризуйте композиційну та ідейну своєрідність збірки «Коли ще звіри говорили».
4. Поясніть значення алегорії та образів тварин у казках І. Франка.
5. Поясніть, у чому полягає актуальність проблем, порушених І. Франком у творах на шкільну тематику, для сучасної початкової школи.

6. Обґрунтуйте виховну та дидактичну цінність творів Івана Франка для використання в початковій школі.
7. Запропонуйте власні ідеї використання казок або оповідань І. Франка на уроках читання в початкових класах.

Практичне заняття № 2

ТВОРИ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета заняття:

- розглянути життєвий і творчий шлях митця;
- простежити вплив педагогічних поглядів Б.Грінченка на його художню творчість;
- визначити особливості творчої манери письменника, жанрово-стильовута композиційну своєрідність дитячих оповідань.

План заняття

1.Борис Грінченко – письменник і педагог, його місце в історії української літератури.

2.Проблеми школи в оповіданнях Бориса Грінченка («Украла», «Дзвоник»).

3.Оповідання на історичну тематику («Олеся»).

4.Твори про Луганський край, про життя Донбасу («Панько», «Батько та дочка»).

Тексти для прочитання: «Украла», «Дзвоник», «Олеся», «Панько», «Батько та дочка».

Проблемні запитання:

1. Яким чином Борис Грінченко реалізує свої просвітницькі та виховні ідеї у творах для дітей? Як через художні образи автор формує моральні цінності юного читача?

2. У чому полягає особливість змалювання дитячих персонажів у творах Б. Грінченка? Чи є вони взірцем для наслідування, чи відображенням реального життя українських дітей кінця XIX століття?
3. Як твори Бориса Грінченка допомагають розвивати національну самосвідомість і любов до рідного краю в учнів початкової школи?
4. Чому, на вашу думку, твори Б. Грінченка залишаються маловідомими сучасним дітям, і як можна змінити цю ситуацію в освітній практиці? Яку роль тут відіграє вчитель початкової школи?
5. Які методичні прийоми доцільно використати на уроках літературного читання для глибшого осмислення дитячих творів Бориса Грінченка? Як зробити ці тексти цікавими та близькими сучасним учням?

Завдання для роботи на практичному занятті (аудиторно)

1. «Грінченко: письменник чи педагог?»

Форма роботи: робота в малих групах. Завдання: студенти отримують картки з фактами з життя Бориса Грінченка (робота в школі, літературна діяльність, погляди на освіту, твори для дітей). Потрібно розподілити їх у дві колонки:

- «Грінченко як письменник»
- «Грінченко як педагог»

Обговорення: чи можна розділити ці ролі? Як вони поєднуються у творах для дітей?

2. «Жива цитата»

Форма: інтерактивне читання. Завдання: кожен студент обирає коротку цитату з одного з творів («Украла», «Дзвоник», «Олеся» тощо) і:

- читає її вголос;
- пояснює, яку ідею вона передає дитячому читачеві.

Педагогічний акцент: як пояснити цю думку учням 3–4 класу?

3. «Суд над ситуацією» («Украла»)

Форма: рольова гра. Ролі: суддя, вчитель, учениця, однокласники, батьки, захисник. Завдання: проінсценізувати «суд» над ситуацією з оповідання:

- Хто винен?
- Чи справедливе покарання?
- Яким мав би бути гуманний педагогічний підхід?

4. «Дзвоник очима дитини» (оповідання «Дзвоник»)

Форма: творче письмо. Завдання: написати короткий текст (5–7 речень) від імені дитини, яка:

- боїться школи;
- або, навпаки, мріє про навчання.

Дискусія: що повинен зробити вчитель, щоб школа не викликала страху?

5. «Історія через почуття» (оповідання «Олеся»)

Форма: емоційна карта персонажа. Завдання: студенти складають «емоційну лінію» героїні:

- страх
- надія
- біль
- мужність

Завдання: пояснити, як через образ Олесі формується історична пам’ять дитини.

6. «Луганщина у слові» («Панько», «Батько та дочка»)

Форма: робота з текстом + асоціації. Завдання: виписати слова й образи, що характеризують:

- життя Донбасу;
- працю людей;
- сімейні цінності.

7. «Мікроурок»

Форма: педагогічне моделювання. Завдання: у групах підготувати фрагмент уроку читання (5 хв) для 3 класу за одним із творів Грінченка:

- мета уроку;
- одне інтерактивне завдання;
- виховний результат.

8. «Так / Ні / Поясни»

Форма: експрес-опитування.

Приклади тверджень:

- Твори Грінченка застарілі для сучасних дітей.
- Суворий учитель — ефективний учитель.
- Література може змінити ставлення дитини до школи.

Студенти обирають відповідь і аргументують.

Завдання для самостійної роботи

1. Біографічна мапа Бориса Грінченка. Опрацювати біографічні джерела та скласти біографічну мапу (схему або інфографіку), у якій відобразити:

- основні етапи життя Б. Грінченка;
- його діяльність як учителя;
- зв'язок педагогічної діяльності з творчістю для дітей.

2. На основі одного оповідання («Украла» або «Дзвоник») визначити:

- педагогічну проблему;
- причини її виникнення;
- можливі шляхи розв'язання з позиції сучасної гуманної педагогіки.

3. Охарактеризувати одного героя з будь-якого твору Б. Грінченка, відповівши на запитання:

- Які риси характеру героя?
- Які життєві обставини вплинули на його поведінку?
- Який педагогічний висновок можна зробити?

Обсяг: 0,5 сторінки

4. «Олеся» як історичний текст для дітей

Дати письмову відповідь на запитання:

- Які історичні події відображено в оповіданні «Олеся»?
- Як автор адаптує складну історичну тему для дитячого сприйняття?
- Чому цей твір важливий для виховання патріотизму?

5. Методичне завдання.

Запропонувати 1 завдання для учнів 3–4 класу за будь-яким твором Бориса Грінченка:

- тип завдання (бесіда, творча робота, рольова гра тощо);
- мета;
- очікуваний результат.

6. Написати мініесе на тему: «Чого може навчити сучасного вчителя початкової школи творчість Бориса Грінченка?»

Практичне заняття № 3

ВНЕСОК ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА В РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета заняття:

- ознайомитись із життєвим і творчим шляхом письменника, простежити вплив політичної діяльності та ідейних переконань на його літературну творчість;
- з'ясувати особливості побудови літературного циклу «Намисто», його художню своєрідність, проблематику, здійснити літературний аналіз оповідань «Ой випила, вихилила», «Віють вітри, віють буйні»;
- на матеріалі оповідань «Федько-халамидник» та «Кумедія з Костем» розкрити особливості творчої манери В.Винниченка, визначити специфіку розкриття характерів персонажів, місце та роль художньої деталі в творах, сюжетно-композиційні та стильові особливості оповідань.

План заняття

1.Місце Володимира Винниченка в історії української літератури.

2. «Намисто» В.Винниченка як літературний цикл. Образи дітей в оповіданнях «Ой випила, вихилила», «Віють вітри, віють буйні».

3.Проблематика, конфлікт, художні засоби створення образів оповідань «Кумедія з Костем», «Федько-халамидник». Внутрішній світ героїв творів.

Тексти для прочитання: «Ой випила, вихилила», «Віють вітри, віють буйні», «Кумедія з Костем», «Федько-халамидник».

Проблемні запитання:

1. У чому полягає своєрідність бачення дитинства у творчості Володимира Винниченка? Як його твори відображають психологію дитини і внутрішній світ дитячої особистості?
2. Як В. Винниченко поєднує соціальні, моральні та етичні проблеми у своїх творах для дітей? Чи є його твори актуальними для сучасного шкільного читача?
3. Яким чином твори Винниченка сприяли оновленню тематики й проблематики української дитячої літератури початку XX століття? У чому полягає новаторство письменника?
4. Чому дитячі твори В. Винниченка довгий час залишалися маловідомими або замовчуваними? Як це вплинуло на сприйняття його внеску в історію української дитячої літератури?
5. Яке педагогічне й виховне значення мають твори Володимира Винниченка для сучасної початкової школи? Як учитель може використати їх для формування моральних і громадянських цінностей учнів?

Завдання для роботи на практичному занятті (аудиторно)

1. «Винниченко на мапі української літератури»

Форма роботи: фронтальна + мінігрупи. Студенти отримують картки з поняттями: *модернізм, реалізм, новела, психологізм, дитячі образи, громадянська позиція*. Потрібно: визначити, які з них характеризують творчість В. Винниченка; аргументувати відповідь прикладами з відомих творів.

Запитання: чому Винниченка вважають новатором у змалюванні дитячих образів?

2. «Дитина і народна пісня»

Твори: «Ой випила, вихилила», «Віють вітри, віють буйні» Форма: аналіз художнього заголовка. Завдання:

- з'ясувати походження назв;
- пояснити, як фольклорна основа впливає на сприйняття образів дітей;
- визначити емоційний настрій творів.

3. «Кумедія чи трагедія?» (оповідання «Кумедія з Костем»).

Форма: проблемне обговорення. Завдання: дати відповідь на запитання:

- Чому твір має таку назву?
- У чому комізм ситуації?
- Чи є цей твір справді «кумедією» з позиції дитини?

Обґрунтувати власну позицію.

4. Психологічний портрет героя

Твір: «Федько-халамидник». Форма: робота в малих групах. Завдання: скласти психологічний портрет Федька, звертаючи увагу на:

- поведінку;
- вчинки;
- внутрішні переживання;
- ставлення дорослих.

Запитання для дискусії: чи є Федько «важкою дитиною»?

5. «Погляд майбутнього вчителя»

Форма: педагогічна рефлексія. Завдання: відповісти письмово або усно:

- Які риси поведінки героїв Винниченка часто трапляються у сучасних дітей?
- Як учитель початкових класів може допомогти такій дитині?

6. Методичний місток. Форма: творчо-методичне завдання: розробити одне запитання або завдання для учнів 4 класу за твором «Федько-халамидник», яке:

- формує емпатію;
- розвиває моральне мислення.

Завдання для самостійної роботи

1. Виписати приклади художніх засобів, які В. Винниченко використовує для створення образу дитини:

- портретні деталі;
- внутрішні монологи;
- діалоги;
- контрасти;
- символічні елементи.

2. Написати 5–6 речень на тему: «Що сучасний учитель початкових класів може взяти з творів Винниченка у роботі з дітьми?»
3. Придумати одне інтерактивне завдання для учнів 4 класу за оповіданням «Федько-халамидник» або «Кумедія з Костем», яке:

- формує співпереживання;
- розвиває моральне мислення;
- включає активну участь дітей (рольова гра, малюнок, обговорення).

4. Літературний коментар. Вибрати один епізод або сцену твору, що вивчається на занятті. Написати короткий коментар

(5–6 речень), у якому пояснити: як автор передає емоції дитини; які художні засоби допомагають розкрити образ героя.

5. Рольова інтерпретація героя. Твір: «Федько-халамидник» або «Кумедія з Костем» Завдання: обрати одного героя. Скласти короткий монолог від його імені (5–6 речень), де герой розповідає про свої переживання, конфлікти та бажання.

Практичне заняття № 4
МОДЕРНІЗМ І ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Мета заняття:

- сформувати цілісне уявлення про особливості розвитку української дитячої літератури в добу модернізму;
- розкрити внесок Лесі Українки, Олександра Олеся та Михайла Коцюбинського у формування нової естетики дитячого читання кінця XIX – початку XX століття;
- сприяти усвідомленню художньо-естетичних, морально-виховних та пізнавальних можливостей їхніх творів у контексті сучасної початкової освіти;
- розвивати аналітичне й критичне мислення студентів, уміння інтерпретувати тексти модерністів з педагогічної точки зору.

План заняття

1. Модернізм в українському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття. Основні тенденції, стильове розмаїття.

2. М. Коцюбинський, його твори в дитячому читанні.

3. Внесок Лесі Українки в розвиток української літератури для і про дітей. Поезії. Казки.

4. Творчість Олександра Олеся для дітей.

Тексти для прочитання: М. Коцюбинський «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»; Леся Українка «Лелія», «Біда навчить», «Метелик», цикл поезій «В дитячому крузі»; Олександр Олесь цикл «Все навколо зеленіє».

Проблемні запитання:

1. У чому проявляються модерністські риси у творчості Лесі Українки, О. Олеся та М. Коцюбинського для дітей? Як художні новації цих авторів відрізняють їх від попередників народницького напряму?
2. Як письменники-модерністи поєднують естетичне та виховне у своїх творах для дітей? Чи можна говорити, що модернізм розширив виховний потенціал дитячої літератури?
3. Які теми та образи у творах Лесі Українки, О. Олеся й М. Коцюбинського відображають духовний світ дитини і становлення її особистості?
4. Як модерністська поетика (символізм, емоційність, ліризм, психологізм) впливає на сприйняття дитячих текстів молодшими школярами? Чи можна вважати ці твори доступними для початкової школи, і за яких умов?
5. Яке значення має творчість письменників-модерністів для формування естетичного смаку сучасного учня? Як учитель початкових класів може інтегрувати ці твори у навчально-виховний процес?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

1. Визначення ознак модернізму

Завдання: Ознайомитись із коротким уривком українського тексту кінця XIX – початку XX ст. та визначити елементи модернізму: нові образи, художні прийоми, стилістичні особливості.

2. Хронологічна карта авторів

Завдання: Скласти таблицю, де зазначити роки життя Лесі Українки, Олександра Олеся та М. Коцюбинського, основні дитячі твори та коротку характеристику стилю.

3. Аналіз художньо-естетичних особливостей твору

Завдання: Вибрати казку Лесі Українки та проаналізувати її: сюжет, мораль, образи, художні засоби.

4. Педагогічний розбір тексту

Завдання: Обрати поезію Олександра Олеся для дітей і визначити, як її можна використовувати на уроках початкової школи для розвитку мовлення та естетичного смаку.

5. Складання дидактичного завдання на основі твору Коцюбинського

Завдання: Взяти короткий уривок із оповідання М. Коцюбинського для дітей та створити вправу для розвитку читання й мислення (наприклад, запитання на розуміння тексту, добір ілюстрацій, складання схеми подій).

Завдання: Порівняти поезії Лесі Українки та Олександра Олеся для дітей за тематикою, художніми засобами та морально-виховним навантаженням.

6. Інтерпретація образів

Завдання: Обрати одного персонажа із казки Лесі Українки та описати його характер, роль у творі та виховний потенціал для дітей.

7. Міні-урок за творами модерністів

Завдання: Скласти короткий план 5–7 хв уроку для дітей за матеріалом поезії чи казки Лесі Українки або О. Олеся. Включити цілі уроку, основні етапи та завдання для учнів.

8. Обговорення естетичного впливу

Завдання: У групах обговорити, які художні елементи творів М. Коцюбинського або Лесі Українки можуть сприяти розвитку естетичного сприйняття у дітей.

9. Творче завдання “Сучасна адаптація”

Завдання: Обрати казку або поезію Лесі Українки чи О. Олеся та запропонувати сучасну адаптацію для дітей: ілюстрації, скорочення тексту, інтерактивне завдання.

Завдання для самостійної роботи

1. Знайти у творах Лесі Українки або М. Коцюбинського уривки для дітей, де автор використовує природні образи (тварини, рослини, явища природи). Проаналізувати, як ці образи допомагають виховувати моральні та естетичні якості у дітей.

2. Обрати по одній казці Лесі Українки та Олександра Олеся. Скласти невелику порівняльну характеристику: тема, мораль, художні засоби, стиль. Визначити, які елементи модернізму помітні в кожному творі.
3. Візуально відтворити сцену з дитячого твору Лесі Українки або М. Коцюбинського (ілюстрація, комікс або колаж). Додати короткий опис, чому саме такі образи ви обрали та як вони передають ідеї модернізму.
4. На основі обраного твору Лесі Українки або Олександра Олеся розробити одне практичне завдання для початкової школи (наприклад, питання для обговорення, вправу на розвиток уяви, гру на складання історії).
5. Написати короткий твір (200–250 слів) на тему: «Що сучасні діти можуть навчитися з творів Лесі Українки / Олександра Олеся / М. Коцюбинського». Вказати, які моральні, естетичні та пізнавальні аспекти найбільше актуальні сьогодні.

Практичне заняття № 5
ТЕМА ПРИРОДИ В ЛІТЕРАТУРІ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Мета заняття:

- сформувати уявлення про художнє осмислення теми природи у творах українських письменників для дітей та юнацтва;
- з'ясувати особливості відображення змін пір року, взаємозв'язку людини і природи, екологічних мотивів у поезії, оповіданнях та казках;
- розкрити виховний і пізнавальний потенціал творів М. Йогансена, М. Вінграновського, Є. Гуцала, Т. Шевченка, Лесі Українки, О. Олеся, Л. Костенко, А. Костецького;
- розвивати вміння аналізувати художні тексти з урахуванням жанрових особливостей та вікових можливостей дитячої аудиторії;
- виховувати естетичне сприйняття природи, екологічну свідомість і любов до рідного світу через художнє слово.

План заняття

1. Особливості розкриття теми змін пір року у творах різних жанрів (поезія, оповідання, казка).

2. Природа й людина у творчості М. Йогансена.

3. Світ природи у творчості Миколи Вінграновського («Гусенятко», «Первінка», «Сіроманець»).

4. Співжиття людини і природи у творчості Є. Гуцала.

5. Поезія на природознавчу тематику у колі дитячого читання (Т. Шевченко, Леся Українка, Олександр Олесь, Ліна Костенко, Анатолій Костецький).

Тексти для прочитання: М. Йогансен «Як мураші наїлися цукру», «Собака Джан»; М. Вінграновський «Гусенятко», «Первінка», «Сіроманець»; Є. Гуцало «Лось», «Олень-Август».

Проблемні запитання:

1. Як українські письменники для дітей поєднують художнє змалювання природи з вихованням у юного читача любові до світу, праці й добра? Які засоби виразності допомагають автору зробити природу «живим персонажем» твору?
2. У чому полягає своєрідність зображення змін пір року у творах різних жанрів (поезія, оповідання, казка)? Як жанрова форма впливає на емоційне сприйняття природи дитиною?
3. Як у творах М. Йогансена, М. Вінграновського та Є. Гуцала розкривається взаємозв'язок людини і природи? Чи можна вважати їхні тексти ранніми зразками екологічного мислення в дитячій літературі?
4. Яке значення має тема природи для формування моральних і духовних цінностей у дітей? Як твори про природу впливають на розвиток емпатії, доброти, екологічної культури?
5. Як сучасний учитель початкових класів може використати природничо-художні твори Т. Шевченка, Лесі Українки, О. Олеся, Л. Костенко, А. Костецького у формуванні естетичного й екологічного світогляду учнів?

Які інтерактивні форми роботи з такими текстами будуть найбільш ефективними?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

1. На основі прочитаних текстів для дітей визначте основні моделі художнього осмислення природи (описова, символічна, антропоморфна, виховна тощо). Ппроілюструйте кожну модель конкретним прикладом; з'ясуйте, як обрана модель впливає на сприйняття твору дитячою аудиторією.

2. Проаналізуйте особливості зображення пір року в поезії, оповіданні та казці. Визначте жанрові ознаки кожного тексту; простежте, як жанр зумовлює художні засоби змалювання природи.

3. Дослідіть творчість М. Йогансена крізь призму взаємин «людина — природа». Визначте філософські та пізнавальні компоненти текстів; поясніть, у чому полягає їх виховний потенціал для дітей молодшого шкільного віку.

4. Порівняйте образи природи у творах М. Вінграновського («Гусенятко», «Первінка», «Сіроманець») з традиційними фольклорними уявленнями про тварин і природу. Визначте спільні та відмінні риси.

5. На прикладі творів Є. Гуцала розкрийте проблему співжиття людини і природи. Визначте морально-етичні та екологічні акценти; проаналізуйте позицію автора і читача; з'ясуйте, як ці тексти формують екологічну свідомість дитини.

6. Оцініть один із розглянутих творів з погляду вікових можливостей молодших школярів. Визначте, які образи й ідеї є зрозумілими, а які потребують пояснення.

7. Проаналізуйте можливості використання одного з розглянутих творів на уроці літературного читання. Визначте дидактичні цілі роботи з текстом; обґрунтуйте їх

ефективність для формування читацької та екологічної компетентностей молодших школярів.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте письмову відповідь на тему: *«Природа як художня й виховна цінність у літературі для дітей та юнацтва»*.
2. Розробіть фрагмент уроку літературного читання (5–7 хв) з використанням твору природничої тематики. Визначте мету та очікувані результати; запропонуйте види роботи з текстом; обґрунтуйте вибір методів з урахуванням вікових особливостей учнів.
3. Напишіть коротке есе (1–1,5 стор.) на тему: *«Значення художніх творів про природу у формуванні екологічної свідомості молодших школярів»*.
4. Створіть власний художній текст для дітей (поезію або мініоповідання), у якому провідною є тема природи.
5. Розробіть творче завдання для учнів початкової школи на основі одного з художніх текстів природничої тематики (малювання, складання казки, сенкан, мініпроєкт, рольова гра тощо). Визначте, які читацькі, мовленнєві та екологічні вміння воно розвиває.

Практичне заняття № 6
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА

Мета заняття:

- сформувати цілісне уявлення про літературну казку як жанр, її типологічні та функціонально-тематичні різновиди;
- з’ясувати спільні й відмінні риси літературної та народної казки, особливості авторського переосмислення фольклорних традицій;
- розкрити внесок Марка Вовчка у становлення та розвиток жанру української авторської казки;

- проаналізувати специфіку анімалістичних казок Оксани Іваненко та філософську проблематику казкової прози Валерія Шевчука й Емми Андієвської, з'ясувати багаторівневість їх змісту;
- визначити морально-дидактичний і виховний потенціал казок А. Дімарова та В. Симоненка;
- розвивати вміння літературознавчого аналізу казкових текстів з урахуванням жанрових особливостей і вікової адресації;
- формувати професійне бачення можливостей використання літературної казки в освітньому процесі початкової школи.

План заняття

1. Літературна казка як жанр. Спільні й відмінні риси з народною. Функціонально-тематичні різновиди авторської казки.

2. Внесок Марка Вовчка у розбудову жанру авторської казки.

3. Анімалістична казка Оксани Іваненко (цикл «Лісові казки»).

4. Філософські казки Вал. Шевчука, Емми Андієвської. Дитячий і дорослий зміст творів.

5. Морально-дидактичний потенціал казок А. Дімарова, В. Симоненка.

Тексти для прочитання: Марко Вовчок «Кармелюк», «Дев'ять братів та десята сестриця Галя», «Ведмідь»; Оксана Іваненко 2-3 казки із циклу «Лісові казки»; Вал. Шевчук «Місто без квітів», «Чотири сестри»; Емма Андієвська «Казка про Яян», «Казка про говорющу рибу»; А. Дімаров «Для чого людині серце», В. Симоненко «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки».

Проблемні запитання:

1. Чи можна вважати літературну казку самостійним жанром, чи вона залишається лише авторською модифікацією народної казки? Обґрунтуйте відповідь на прикладах конкретних творів.
2. У чому полягає принципова відмінність авторської позиції в народній і літературній казці, і як вона впливає на ідейний зміст та систему образів?
3. Як трансформується образ тварини в анімалістичних казках Оксани Іваненко порівняно з традиційною фольклорною казкою про тварин?
4. Чи можна філософські казки Валерія Шевчука та Емми Андієвської вважати творами виключно для дітей? Які художні елементи свідчать про їх «подвійну адресацію»?
5. Де проходить межа між морально-дидактичністю та художністю в казках А. Дімарова і В. Симоненка? Чи не загрожує дидактизм естетичній цінності твору?
6. Яку роль відіграє українська літературна казка XX століття у формуванні світогляду сучасної дитини, і чи зберігає вона актуальність в умовах сьогодення?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

1. На основі опорних текстів і конспекту лекції охарактеризуйте літературну казку як жанр. Визначте її основні ознаки; встановіть спільні й відмінні риси з народною казкою.
2. Проаналізуйте одну з казок Марка Вовчка. Визначте жанрову специфіку твору; з’ясуйте ідейно-тематичне спрямування;

3. Дослідіть анімалістичні казки Оксани Іваненко (цикл «Лісові казки»). Визначте особливості образів тварин; з’ясуйте їх символічне та виховне значення; представте результати у формі короткої усної презентації.

4. Проаналізуйте філософську проблематику казок Вал. Шевчука або Емми Андієвської. Визначте ключові ідеї та символи; простежте «подвійну адресацію» творів; обґрунтуйте складність їх сприйняття дитиною.
5. Оцініть можливості використання однієї з розглянутих казок у початковій школі. Визначте дидактичну мету; запропонуйте форми роботи з текстом; аргументуйте вибір з урахуванням вікових особливостей учнів.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте наукові джерела з теорії літературної казки. Підготуйте письмові визначення основних понять;
2. Розробіть фрагмент уроку літературного читання з використанням літературної казки. Визначте мету та очікувані результати; запропонуйте види діяльності учнів; обґрунтуйте методичні рішення.
3. Напишіть есе на тему: «Актуальність новітньої української літературної казки для сучасної дитини» (1–1,5 стор., з опорою на прочитані твори)

Практичне заняття № 7

ВНЕСОК ПИСЬМЕННИКІВ-ШІСТДЕСЯТНИКІВ У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ І ПРО ДІТЕЙ

Мета заняття:

- поглибити знання про внесок українських письменників-шістдесятників у розвиток літератури для дітей і про дітей;
- сформувати вміння аналізувати жанрово-стильову специфіку, тематику, проблематику та художню своєрідність дитячих і підліткових творів В. Близнеця, Є. Гуцала, Гр. Тютюнника, Ліни Костенко та І. Жиленко;
- розкрити гуманістичну спрямованість, морально-етичні й естетичні цінності цих творів;

- розвивати навички інтерпретації художнього тексту та використання здобутих знань у майбутній професійній діяльності вчителя початкової та середньої школи.

План заняття

1. Творчість В. Близнеця для дітей. Жанрово-стильова специфіка. Провідні мотиви.

2. Є. Гуцало. Тематика і проблематика творчості для і про дітей.

3. Гр. Тютюнник. Твори для і про дітей і підлітків. Оригінальність творчої манери. Гуманістична спрямованість, морально-етичні проблеми.

4. Ліна Костенко. Загальна характеристика творчості. Художня майстерність письменниці у збірці «Бузиновий цар».

5. Своєрідність моделювання казкового світу у творах І. Жиленко для дітей.

6. Василь Симоненко. Філософське підґрунтя поезій «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?». Літературна поетична казка В.Симоненка («Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки», «Казка про дурила)». Сатиричний, алегоричний зміст.

Тексти для прочитання:

1. В. Близнець. «Звук павутинки», «Земля світлячків».

2. Є. Гуцало. «Олень Август», «Сайорра», «Чорнобильська дівчина Калина».

3. Гр. Тютюнник. «Степова казка», «Лісова сторожка», «Смерть кавалера», «Дивак», «Климко», «Вогник далеко в степу».

4. Ліна Костенко. Зб. «Бузиновий цар», «Кольорові миші».

5. Ірина Жиленко. «Новорічна історія про двері, яких нема, і про те, як іноді корисно помилятися номером», «Казки буфетного гнома», «Жар-птиця», «Підкова».

6. В. Симоненко. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?». «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки», «Казка про дурила».

Проблемні запитання:

1. Чи можна вважати творчість Віктора Близнеця для дітей (зокрема повісті «Звук павутинки», «Земля світлячків») психологічно складнішою, ніж традиційну дитячу літературу, і чи не ускладнює це її сприйняття юним читачем?
2. Наскільки твори Євгена Гуцала для і про дітей поєднують художню умовність із гострою соціальною проблематикою, і чи є така поєднуваність виправданою для дитячої літератури?
3. Чи є казковий світ у творах Ірини Жиленко для дітей способом втечі від реальності, чи навпаки – особливою формою її осмислення й виховного впливу на дитину?
4. У чому полягає новаторство письменників-шістдесятників у творенні літератури для дітей і про дітей порівняно з попередньою традицією української дитячої літератури? (На прикладі творів В. Близнеця, Є. Гуцала, Гр. Тютюнника, Л. Костенко, І. Жиленко.)
5. Як гуманістичні ідеали та морально-етичні цінності шістдесятництва відображені в художніх образах дітей і підлітків у творах Григора Тютюнника та Євгена Гуцала? Чи завжди ці твори можна вважати оптимістичними для дитячого читача?
6. Яку роль відіграють казкові та фантазійні елементи у формуванні світогляду дитини в творах Ліни Костенко та Ірини Жиленко? Чи є казка в їхній творчості лише формою, чи способом філософського осмислення дійсності?
7. Як у творах Віктора Близнеця моделюється внутрішній світ дитини та проблема дорослішання? Наскільки ці тексти залишаються актуальними для сучасного юного читача?

8. Чи можна вважати літературу письменників-шістдесятників для дітей засобом прихованого опору ідеологічному тиску доби? Якими художніми прийомами автори передають складні соціальні та історичні реалії, не втрачаючи адресованості дитячому читачеві?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

Групові кейс-завдання

Група 1. Кейс «Василь Близнець і світ дитини». Завдання кейсу: уявіть, що ви готуєте методичну рекомендацію для вчителя, який уперше працює з творами В. Близнеця. Обговоріть у групі:

- жанрово-стильові особливості творів письменника;
- провідні мотиви (дитинство, моральний вибір, відповідальність, чуйність);
- у чому полягає гуманістичний пафос цих текстів. Презентація результатів: структурована усна відповідь (3–4 хв).

Група 2. Кейс «Євген Гуцало: дитина і світ». Завдання кейсу. Перед вами ситуація: учні сприймають твори Є. Гуцала як «надто ліричні». Обговоріть:

- які теми й проблеми порушує автор у творах для і про дітей;
- як через природу й побут розкривається внутрішній світ дитини;
- чому ці тексти важливі для морального виховання. Форма звіту: аргументована позиція групи.

Група 3. Кейс «Григір Тютюнник: чесність як художній принцип». Завдання кейсу: проаналізуйте, як у творах Гр. Тютюнника для дітей і підлітків розкривається тема морального вибору. У групі визначте:

- особливості творчої манери письменника;

- риси образу дитини;
- прояв гуманістичної спрямованості. Додаткове завдання: порівняти з образом дитини у В. Близнеця або Є. Гуцала.

Група 4. Кейс «Ліна Костенко і казкове мислення дитини». Завдання кейсу. Уявіть, що потрібно пояснити школярам, чим *«Бузиновий цар»* відрізняється від традиційної казки. Обговоріть:

- особливості художньої майстерності Ліни Костенко;
- поєднання гри, фантазії й філософського підтексту;
- значення збірки для розвитку дитячої уяви. Форма подання: коротка міні-лекція для класу.

Група 5. Кейс «Казковий світ Ірини Жиленко». Завдання кейсу: проаналізуйте своєрідність моделювання казкової реальності у творах І. Жиленко. У групі з'ясуйте:

- роль фантазії, іронії, гри;
- особливості образної системи;
- емоційно-естетичний вплив на дитячого читача. Форма звіту: схема або таблиця з коментарями.

Група 6. Кейс «Василь Симоненко: філософія і сатира для дітей». Завдання кейсу: порівняйте поезії «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?» з поетичними казками В. Симоненка. Обговоріть:

- філософське підґрунтя творів;
- сатиричний і алегоричний зміст казок;
- можливості роботи з цими текстами у школі. Форма подання: порівняльні висновки.

Завдання для самостійної роботи

1. Оберіть одного письменника-шістдесятника (В. Близнець, Є. Гуцало, Гр. Тютюнник, Л. Костенко, І. Жиленко, В. Симоненко) і проведіть самостійний пошук додаткових джерел (інтерв'ю, спогади, літературознавчі статті).

З’ясуйте, як автор визначав роль дитячої літератури;підготуйте коротку аналітичну довідку (1–1,5 стор.).

2. Створіть літературну мініатюру для дітей (поезію, мініоповідання або казку), стилізовану під одного з письменників-шістдесятників.
3. Порівняйте образ дитини у творах двох різних письменників-шістдесятників. Визначте спільні та відмінні риси; простежте гуманістичні й морально-етичні акценти; зробіть висновок про індивідуальне авторське бачення дитинства.
4. Розробіть авторське творче завдання для учнів (гра, проєкт, творча вправа) на основі одного з творів письменників-шістдесятників. Визначте, які вміння та цінності воно формує; обґрунтуйте доцільність використання в освітньому процесі.
5. Напишіть есе на тему: «Чому дитяча література письменників-шістдесятників залишається актуальною сьогодні?»

Практичне заняття № 8
АВТОБІОГРАФІЧНА ПРОЗА В СИСТЕМІ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ЮНОГО ЧИТАЧА

Мета заняття:

- сформувати цілісне уявлення про автобіографічну прозу як важливу складник літератури для юного читача; з’ясувати її жанрову специфіку та художні особливості;
- проаналізувати способи актуалізації автобіографічних мотивів у творах Михайла Стельмаха, Григора Тютюнника, Анатолія Дімарова та Володимира Рутківського;
- розкрити роль дитячого досвіду, пам’яті й авторської позиції у формуванні гуманістичних та антимілітарних смислів;

- розвивати навички інтерпретації художнього тексту та критичного осмислення літератури про дитинство і війну в контексті літературної освіти.

План заняття

1. Жанрова специфіка автобіографічної прози.
2. Михайло Стельмах. Актуалізація автобіографічних мотивів у дилогії «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір». Особливості стилю письменника.
3. Григір Тютюнник. Автобіографічні повісті «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу». Антимілітарна спрямованість творчості.
4. Анатолій Дімаров. Дитинство у творчих підходах письменника. «На коні і під конем» як зразок автобіографічної повісті.
5. В. Рутківський. Тема війни й миру в повісті на автобіографічній основі «Потерчата».

Тексти для прочитання: М. Стельмах «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір»; Гр. Тютюнник «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу»; А. Дімаров «На коні й під конем»; В. Рутківський «Потерчата».

Проблемні запитання:

1. Чи можна вважати автобіографічну прозу повноцінним жанром літератури для юного читача, якщо вона часто містить складні, травматичні спогади дорослого автора?
2. Де проходить межа між автобіографічністю та художнім вимислом у прозі для дітей і підлітків, і чи є ця межа принципово важливою для читача?
3. У чому полягає виховний потенціал дилогії Михайла Стельмаха *«Гуси-лебеді летять»* і *«Щедрий вечір»*: у ностальгійному зображенні дитинства чи в глибокому моральному осмисленні життєвого досвіду?

4. Чи не ідеалізує Михайло Стельмах власне дитинство, і як така ідеалізація впливає на сприйняття творів юним читачем?
5. Чи можна розглядати автобіографічні повісті Григора Тютюнника (*«Облога»*, *«Климко»*, *«Вогник далеко в степу»*) як форму антимілітарного висловлювання, адресованого передусім підліткам?
6. Наскільки виправданим є показ жорстоких реалій війни в автобіографічній прозі для юного читача, і де проходить межа між правдою життя та психологічною травматизацією?
7. Чим відрізняється художнє осмислення дитинства у творчості Анатолія Дімарова від підходів Стельмаха й Тютюнника, і чи можна вважати повість *«На коні і під конем»* моделлю "чесної" автобіографії?
8. Як у повісті Володимира Рутківського *«Потерчата»* поєднуються автобіографічна основа та художній вимисел у розкритті теми війни й миру, і чи здатний такий синтез формувати антивоєнний світогляд юного читача?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

Групові кейс-завдання

Група 1. Жанрова специфіка автобіографічної прози

Кейс: уявіть, що ви готуєте методичний коментар до уроку літератури для учнів середньої школи.

Завдання:

- визначити жанрові ознаки автобіографічної прози;
- пояснити, чим вона відрізняється від художньої та біографічної прози;
- навести приклади з творів для юного читача, де автобіографічні мотиви впливають на сюжет і образи.

Група 2. Михайло Стельмах

Кейс: проаналізуйте дилогію *«Гуси-лебеді летять»* та *«Щедрий вечір»*.

Завдання:

- визначити автобіографічні мотиви у творах;
- охарактеризувати стиль письменника;

- обговорити, як автобіографічний досвід впливає на тему дитинства та моральні цінності героїв.

Група 3. Григір Тютюнник
Кейс: дослідіть повісті *«Облога»*, *«Климко»*, *«Вогник далеко в степу»*.
Завдання:

- визначити автобіографічні елементи в сюжеті та образах героїв;
- з'ясувати антимілітарну спрямованість творів;
- обговорити, як автобіографічна проза допомагає формувати моральні та громадянські цінності у юного читача.

Група 4. Анатолій Дімаров
Кейс: проаналізуйте автобіографічну повість *«На коні і під конем»*.
Завдання:

- визначити, як письменник відображає дитинство та соціальні умови життя;
- простежити особливості стилю та художніх прийомів;
- оцінити педагогічну та виховну цінність автобіографічної прози Дімарова для юного читача.

Група 5. Володимир Рутківський
Кейс: дослідіть повість *«Потерчата»*.
Завдання:

- визначити автобіографічні мотиви та їхню роль у сюжеті;
- проаналізувати тему війни та миру;
- обговорити, як твір впливає на формування патріотизму та моральних цінностей у підлітків.

Завдання для самостійної роботи

1. Оберіть один твір із автобіографічної прози М. Стельмаха, Г. Тютюнника, А. Дімарова або В. Рутківського. Проаналізуйте, які елементи сюжету чи образів пов'язані з особистим досвідом автора.

2. Порівняйте автобіографічні елементи двох різних авторів; визначте, які мотиви та образи спільні, а які унікальні; простежте, як досвід автора відображається у характерах героїв.
3. Створіть коротку автобіографічну історію для дітей (казку або міні-оповідання) на основі власного досвіду; виділіть моральний або виховний компонент; додайте короткий коментар: які елементи автобіографії ви використали і чому.
4. Розробіть творче завдання для учнів початкової або середньої школи на основі автобіографічної прози одного письменника.
5. Напишіть есе на тему: «Чому автобіографічна проза для юного читача є важливою для формування моральних і громадянських цінностей».

Практичне заняття № 9
ТВОРЧІСТЬ В. НЕСТАЙКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета заняття:

- поглибити знання про життєвий і творчий шлях В. Нестайка та його внесок у розвиток української літератури для дітей, зокрема в розбудову жанрів казки, детективу та пригодницької повісті;
- сформувати вміння аналізувати жанрово-стильові особливості, тематику, проблематику та художню своєрідність творів письменника;
- дослідити казкові цикли («Країна Сонячних зайчиків», «Незвичайні пригоди в лісовій школі») з позиції образотворення світу дитини, художніх засобів і виховного потенціалу;
- проаналізувати пригодницько-детективні повісті та трилогію «Тореадори із Васюківки», визначити гумористичні тенденції, тему дружби та характеризацію головних героїв;

- розвивати навички інтерпретації художнього тексту та використання знань про творчість В. Нестайка у майбутній педагогічній практиці;
- формувати естетичне й моральне сприйняття дитячих творів, сприяти розвитку читацької культури та творчого мислення студентів.
-

План заняття

1. Життєвий і творчий шлях письменника, його внесок у розвиток української літератури для дітей. Розбудова жанрів казки, детективу, пригодницької повісті та ін.
2. Казки письменника (цикл «Країна Сонячних зайчиків», «Незвичайні пригоди в лісовій школі»).
3. Пригодницько-детективні повісті письменника.
4. Трилогія «Тореадори із Васюківки». Тема дружби. Гумористичні тенденції у зображенні головних героїв.

Тексти для прочитання: «В країні Сонячних Зайчиків», «Тореадори із Васюківки».

Проблемні запитання:

1. Чим відрізняється казковий світ В. Нестайка від традиційної народної казки? Які художні засоби допомагають письменнику створити унікальну атмосферу для дитини?
2. Як гумор і сатиричні елементи впливають на сприйняття моральних ідей у творах Нестайка? Чи зменшує гумор виховну цінність, чи, навпаки, підсилює її?
3. Чому теми дружби, колективізму та взаємопідтримки в трилогії «Тореадори із Васюківки» залишаються актуальними для сучасних дітей?
4. Яку роль відіграють пригодницькі та детективні сюжети у формуванні морального та естетичного сприйняття читача? Чи можна їх вважати більш ефективними за звичайну казку?

5. Чи можуть твори Нестайка, написані для дітей, мати цінність і для дорослого читача? Як автор поєднує дитячий і дорослий зміст?
6. Які особливості художньої майстерності Нестайка визначають його внесок у розвиток української літератури для дітей? Які жанрові новації письменника стали прикладом для наступних поколінь авторів?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

Групові кейс-завдання

Група 1. Життєвий і творчий шлях В. Нестайка

Кейс: уявіть, що ви готуєте коротку лекцію для школярів про письменника. Завдання:

- визначити ключові етапи життєвого та творчого шляху;
- проаналізувати внесок Нестайка у розвиток жанрів казки, детективу та пригодницької повісті;
- підготувати коротку презентацію (3–4 хв) із прикладами творів.

Група 2. Казкові цикли

Кейс: досліджуємо цикли «Країна Сонячних зайчиків» та «Незвичайні пригоди в лісовій школі». Завдання:

- визначити головні мотиви та образи;
- проаналізувати художні засоби, які створюють казковий світ;
- оцінити виховний потенціал та вплив казок на уяву дитини.

Група 3. Пригодницько-детективні повісті

Кейс: аналізуємо повісті В. Нестайка в жанрі пригод та детективу.Завдання:

- визначити жанрово-стильові особливості;
- простежити сюжетні конструкції та інтригу;
- обговорити, як пригодницький сюжет формує моральні цінності та критичне мислення у дітей.

Група 4. Трилогія «Тореадори із Васюківки»

Кейс: фокус на дружбі та гуморі в образах головних героїв.Завдання:

- визначити особливості гумору та сатири у творі;
- проаналізувати тему дружби та колективізму;
- підготувати міні-дискусію: «Що робить героїв Тореадорів такими близькими сучасному читачеві?»

Група 5. Узагальнювальна дискусія

Завдання:

- обговорити, у чому полягає універсальність творчості Нестайка;
- визначити, які жанри й мотиви письменника найбільше впливають на формування особистості дитини;
- зробити спільний висновок про педагогічний і виховний потенціал його творів.

Завдання для самостійної роботи

1. Створіть коротку казку або пригодницьку міні-історію для дітей у стилі В. Нестайка. Поясніть, як твір розкриває тему дружби чи моральний вибір.
2. Оберіть одну казку або повість В. Нестайка і підготуйте письмовий аналіз: жанр та стильові особливості; основні мотиви та проблематика; виховний потенціал твору.
3. Розробіть творче завдання для учнів (гру, проєкт, рольову вправу) на основі казки або повісті Нестайка.
4. Напишіть есе на тему: «Чому творчість В. Нестайка залишається актуальною для сучасних дітей?». Обґрунтуйте свою позицію з погляду майбутнього вчителя.

Практичне заняття № 10–11

НОВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Мета заняття:

- сформувати у студентів системне уявлення про новітню українську літературу для дітей та юнацтва як динамічний і жанрово різноманітний літературний процес;
- проаналізувати провідні тематичні, жанрові та стильові тенденції у творчості сучасних українських письменників (І. Андрусяка, З. Мензатюк, В. Рутківського, Г. Малик, Г. Пагутяк, Т. Стус (Щербаченко), Л. Ворониної, Л. Денисенко);
- з'ясувати особливості поєднання реальності й фантастики, історії й сучасності, пригодницького, детективного та фентезійного начал у творах для юного читача;
- розкрити виховний, пізнавальний і соціокультурний потенціал новітньої дитячої та юнацької літератури, зокрема в осмисленні тем ідентичності, родинних моделей, гендеру, війни та миру;
- розвивати навички літературного аналізу, інтерпретації тексту й критичного осмислення сучасного дитячого читання в контексті літературної освіти.

План заняття

1.**Іван Андрусяк.** Повісті-казки «Стефа і її Чакалка», "Третій сніг". Пригодницькі повісті «Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому», «Кабан дикий - хвіст великий», біографічні оповідання «Іван Андрусяк про Дмитра Туптала (св. Димитрія Ростовського), Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича і Олексу Довбуша» та ін.

2.**Зірка Мензатюк.** Органічне поєднання реальності й фантастики з грою, пригодами, міфологічними сюжетами, історичними фактами, фольклором у творах письменниці для дітей («Арніка», «Таємниця козацької шаблі», «Чарівний Іванко» та ін.). Казкові цикли письменниці («Київські казки», «Зварю тобі борщику», «Макове князювання» та ін.). Специфіка зображення історичної доби в повісті «Як я руйнувала імперію».

3. **В. Рутківський.** Пригодницько-історичні твори письменника (Тетралогія «Джури», повість «Сторожова застава». Особливості хронотопу). Казкові повісті «Бухтик з

тихого затону», «Гості на мітлі». Гендерна тематика у творчості письменника («Ганнуся»).

4. **Галина Малик.** Жанрове розмаїття творчості. Повісті-казки «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», «Подорож Алі до країни Сяк-таків», «Третя подорож Алі». Детективи письменниці («Злочинці з паралельного світу»). Пізнавальні книги («Як ти народився», «Чому я хлопчик», «Чому я дівчинка», «Для чого потрібні мама й тато»). Поезія письменниці для дітей.

5. **Галина Пагутяк.** Внесок письменниці в розвиток жанру фентезі в Україні. («Королівство», «Втеча звірів, або новий бестіарій»).

6. **Тетяна Стус (Щербаченко).** Біографія письменниці, внесок у популяризацію дитячої книги в Україні (сайт «Барабука»). Жанрове розмаїття творчості: казки («Смугастик», «Біла, Синя та інші»). Науково-популярна книга «Як не заблукати в Павутинні». Художньо-пізнавальна енциклопедія «Панночка». Оповідання («Пуп землі, або Як Даринка світ рятувала» та ін.).

7. **Леся Воронина.** Внесок письменниці у розвиток жанру дитячого детективу (Цикл «Суперагент 000», «Таємне товариство боягузів , або Засіб від переляку № 9»). Оповідання письменніці («Хлюсь та інші» та ін.). Казки («Пригоди голубого папуги», «Знайомий сніговик», «Нямлик і балакуча квіточка» та ін.).

8. **Лариса Денисенко.** Проза письменниці. («Ляля та Цюця П», «Ляля та Цюця П зустрічаються». Мотив уявного друга у творі). Зображення сучасних родинних моделей письменницею («Майя та її мами»). Дискусія навколо книжки. Тема війни у новелістичному циклі «Діти повітряних тривог».

Тексти для прочитання: «Стефа і її Чакалка». «Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому» (на вибір); З Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», І Січовик («Комп'ютерна мишка», «Мова», «Як полічити горобчиків»); В. Рутківський «Сторожова застава»; Г. Пагутяк «Королівство».

Проблемні запитання:

1. Чи розмиває жанрова багатоманітність творчості Івана Андрусяка (казка, пригода, біографічна проза) традиційні межі дитячої літератури, і як це впливає на формування читацького досвіду дитини?
2. Наскільки сучасний герой у повістях Андрусяка («Стефа і її Чакалка», «Сорокопуди…») відповідає потребам і проблемам дитини XXI століття?

3. Чи є поєднання міфології, фольклору, історичних фактів і гри у творах Зірки Мензатюк ефективним способом формування історичної пам'яті юного читача?
4. Чи можна вважати повість «Як я руйнувала імперію» прикладом «складної» історичної теми, адаптованої для дитячого читання без спрощень?
5. У чому полягає привабливість пригодницько-історичного хронотопу у тетралогії «Джури» для сучасних дітей, які живуть у цифрову епоху?
6. Чи є гендерна проблематика у творчості В. Рутківського («Ганнуся») органічною частиною дитячої літератури, чи радше відображенням сучасних суспільних дискусій?
7. Чи можна вважати цикл повістей про Алю в країні Недоладії філософською притчею, замаскованою під казку для дітей?
8. Наскільки виправданим є звернення до жанру детективу та пізнавальної літератури у творчості Галини Малик для формування критичного мислення дитини?
9. Чи є фентезі Галини Пагутяк («Королівство», «Втеча звірів…») альтернативою західним фентезійним моделям, чи воно тяжіє до універсальних жанрових канонів?
10. Наскільки поєднання художнього й науково-популярного начал у творчості Тетяни Стус сприяє формуванню інформаційної культури юного читача?
11. Чи змінює діяльність платформи «Барабука» уявлення про роль письменника як медіатора між книжкою, дитиною та суспільством?
12. Чи можна вважати дитячий детектив Лесі Ворониної ефективним інструментом соціалізації дитини через гру, гумор і таємницю?

13. Наскільки гумор і абсурд у казках та оповіданнях Лесі Ворониної впливають на формування емоційного інтелекту дитини?
14. Чи готова сучасна дитяча література до відвертого зображення різних моделей родини, і чи є твори Лариси Денисенко кроком до інклюзивного читання?
15. Чи може художнє осмислення теми війни у книзі «Діти повітряних тривог» виконувати терапевтичну функцію для юного читача, не втрачаючи при цьому естетичної цінності?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

1. Іван Андрусяк

Групова робота. Завдання «Жанрова мапа Андрусяка» У breakout-групах:

- розподілити твори за жанрами (повість-казка, пригодницька, біографічна проза);
- визначити освітній потенціал кожної групи творів для учнів 3–4 класів;
- презентувати у вигляді схеми або таблиці.

Фокус: сучасна дитина як герой, гумор, національні цінності.

Робота в парах. Порівняльний аналіз персонажів. Порівняти Стефу з:

- героєм пригодницької повісті або
- біографічного оповідання.

Питання для обговорення:

- Які риси формують «сучасну дитину»?
- Який герой ближчий молодшому школяреві і чому?

Індивідуальна. Мікрометодика. Скласти 3 запитання до уривку з будь-якого твору Андрусяка:

- одне – на розуміння змісту;
- одне – на розвиток емоційного інтелекту;
- одне – на формування цінностей.

2. Зірка Мензатюк

*Групова.З*авдання «Реальне + фантастичне». На прикладі одного твору:

- знайти елементи реальності, міфології, історії, фольклору;
- пояснити, як вони працюють разом.

Результат: спільна інтерактивна дошка.

Робота в парах

Історія очима дитини.

Проаналізувати повість *«Як я руйнувала імперію»*:

- як подається історична епоха;
- які емоції переживає дитина-оповідач;
- чи можлива робота з таким текстом у початковій школі.

Індивідуальна.Творче завдання. Написати коротку міні-казку (5–7 речень) у стилі З. Мензатюк із поєднанням сучасності та міфологічного елементу.

3. Володимир Рутківський

Групова. Хронотоп пригоди. Проаналізувати «Джур» або «Сторожову заставу»:

- простір;
- час;
- їхню роль у створенні напруги й пригод.

Паралель: чим відрізняється від підручникової історії.

Робота в парах. Гендерний аналіз. Повість «Ганнуся»:

- які стереотипи руйнуються;
- як образ героїні може впливати на учнів.

Індивідуальна. Методичний коментар. Запропонувати один інтегрований урок (читання + історія / ЯДС) за мотивами твору.

4. Галина Малик

Групова. Жанровий калейдоскоп. Кожна група отримує окремий жанр (казка, детектив, пізнавальна книга, поезія):

- визначає його ознаки;
- пропонує приклад роботи з молодшими школярами.

Робота в парах. Країна Недоладії як алегорія. Обговорити:

- що символізує Недоладія;
- як через казку пояснювати соціальні правила дітям.

Індивідуальна. Педагогічна рефлексія. Написати короткий відгук: Який твір Галини Малик я б порадив(ла) для читання в 3 класі і чому?

5. Галина Пагутяк

Групова. Фентезі по-українськи. Проаналізувати:

- особливості українського фентезі;
- відмінність від класичного західного зразка.

Робота в парах. Бестіарій як педагогічний інструмент. Обговорити, як образи тварин можуть:

- формувати моральні уявлення;
- розвивати екологічне мислення.

Індивідуальна. Аналітичне завдання Коротко відповісти:

Чому фентезі важливе саме для дитячого читача?

6. Тетяна Стус (Щербаченко)

Групова. «Барабука» як явище. Проаналізувати роль сайту «Барабука» у популяризації дитячої книги; у формуванні читацької культури.

Робота в парах. Художнє + пізнавальне. Порівняти:

- енциклопедію «Панночка»;
- художнє оповідання.

Які навички формують ці тексти?

Індивідуальна. Цифрова безпека. Скласти 5 правил для дітей на основі книги *«Як не заблукати в Павутинні»*.

7. Леся Воронина

Групова. Дитячий детектив. Визначити:

- особливості сюжету;
- роль гумору;
- як детектив розвиває критичне мислення.

Робота в парах. Страх і сміх. Проаналізувати, як письменниця працює зі страхами дітей.

Індивідуальна. Творче: придумати детективну загадку для молодших школярів (без насильства).

8. Лариса Денисенко

Групова. Сучасна родина в дитячій література. Дискусія:

- які родинні моделі представлені;
- чому навколо книги виникла полеміка.

Робота в парах. Уявний друг. Проаналізувати мотив уявного друга:

- психологічний аспект;
- педагогічний потенціал.

Індивідуальна. Рефлексія. Короткий есе-відгук: Чи готова сучасна початкова школа говорити з дітьми про складні теми?

Завдання для самостійної роботи

1.Опрацювати один твір Івана Андрусяка (на вибір студента) і письмово відповісти на запитання:

- До якого жанру належить твір?
- Які риси характеру головного героя є близькими сучасній дитині?
- Які виховні цінності транслює текст?

2. Порівняти по одному твору Зірки Мензатюк і Володимира Рутківського за такими критеріями:

- поєднання історичного й художнього елементів;
- роль пригоди в розвитку сюжету;
- образ дитини-героя.

Зробити висновок про освітній потенціал кожного твору для початкової школи.

3. На прикладі творчості Галини Малик:

- визначити не менше трьох жанрів, у яких працює письменниця;
- подати приклади творів до кожного жанру;

- пояснити, чому жанрове розмаїття важливе для дитячого читача.

4. На основі одного твору Тетяни Стус або Лесі Вороніної:

- запропонувати 2–3 види роботи з текстом для учнів початкової школи;
- визначити мету кожного виду роботи;
- пояснити, які читацькі або соціальні навички вони формують.

5. Написати есе на тему: «Новітня українська дитяча література як простір розмови з дитиною про складні теми», спираючись на творчість Лариси Денисенко.

Практичне заняття № 12–13

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА – ДІТЯМ

Мета заняття:

- сформувати цілісне уявлення про внесок українських письменників діаспори у розвиток літератури для дітей;
- проаналізувати жанрове розмаїття, тематичні й стильові особливості дитячої творчості К. Перелісної, Р. Завадовича, С. Черкасенка, В. Вовк, О. Мак, І. Багряного, Л. Полтави та Лесі Храпливої-Щур;
- з'ясувати специфіку художнього осмислення історичної, національно-культурної та морально-етичної проблематики в умовах еміграції; розкрити роль казки, поезії, анімалістичних та пригодницьких творів у формуванні національної ідентичності й духовних цінностей юного читача;
- розвивати навички літературного аналізу, інтерпретації тексту та усвідомлення значення діаспорної літератури в системі української літературної освіти.

План заняття

1. Катерина Перелісна. Поезії для дітей («Гриб», «Черевички», «Спека», «Вояка» та ін. Казки («Три правди» та ін.).
2. Роман Завадович. Твори для дітей на історичну тематику («Маруся Богуславка»). Внесок письменника в розвиток пригодницької літератури для дітей («Пригоди гномика Ромтомтомика», «Казка вигадка смішна про ведмедя-ласуна» та ін.).
3. Спиридон Черкасенко. Внесок письменника в розвиток анімалістичної літератури для дітей. Поезії. Оповідання («Соловейко», «Над річкою», «Зима й весна» та ін.).
4. Віра Вовк. Внесок письменниці в розвиток жанру літературної казки («Михайлик-кучерик», «Князівна Галочка і сирітка Анничка»).
5. Ольга Мак. Жанрова своєрідність творчості. Легенди й казки письменниці у дитячому читанні. Розвиток історичної тематики.
6. Іван Багряний. Поетичні казки для дітей («Телефон» та ін.). Оригінальність стилю письменника.
7. Леонід Полтава. Історична тематика творів для дітей («Абетка з історії України»). Алегоричні образи поеми «Котячий хор». Поезії для найменших читачів.
8. Леся Храплива-Щур. Казки письменниці («Вітер з України», «Різдвяна казка»), поезії (зб. «На ввесь Божий рік»). Національна спрямованість творчості.

Тексти для прочитання: винесені в пункти плану по 1-2 (на вибір).

Проблемні запитання:

1. Чи можна вважати літературу української діаспори для дітей альтернативною моделлю розвитку дитячого читання поза радянським ідеологічним простором?

2. Наскільки умови еміграції вплинули на тематику, жанрові форми та виховні пріоритети дитячої літератури української діаспори?
3. Чи зберігають поезії та казки Катерини Перелісної баланс між дидактизмом і художністю, і як це позначається на їхній привабливості для сучасного читача?
4. Наскільки морально-етичні цінності, закладені в казках Катерини Перелісної, є універсальними, а не лише національно маркованими?
5. Чи сприяють історичні твори Романа Завадовича формуванню національної пам'яті дитини, чи вони радше виконують ідеалізувальну функцію?
6. У чому полягає виховний потенціал пригодницької літератури Романа Завадовича для дітей у контексті життя в діаспорі?
7. Чи можна вважати анімалістичні твори Спиридона Черкасенка ефективним засобом морального виховання дитини без прямого повчання?
8. Наскільки поезії й оповідання С. Черкасенка актуалізують екологічне та гуманістичне мислення юного читача?
9. Чи є літературні казки Віри Вовк продовженням української казкової традиції, чи авторським переосмисленням жанру в умовах іншої культури?
10. Наскільки символізм і поетичність казок Віри Вовк відповідають віковим особливостям дитячого сприйняття?
11. Чи можна розглядати легенди й казки Ольги Мак як форму збереження історичної пам'яті та культурної спадщини для дітей української діаспори?
12. Наскільки поетичні казки Івана Багряного для дітей відображають індивідуальний стиль письменника, відомого передусім «дорослою» прозою?
13. Чи здатна «Абетка з історії України» Леоніда Полтави поєднати пізнавальну й художню функції без спрощення складного історичного матеріалу?
14. Яку роль відіграють алегоричні образи в поемі «Котячий хор» у формуванні критичного мислення дитини?

15. Чи є національна спрямованість казок і поезій Лесі Храпливої-Щур засобом збереження української ідентичності чи ризиком перетворення твору на ідеологічний текст?

Завдання для практичної роботи (аудиторно)

1. Катерина Перелісна

Групова робота. Завдання «Дитячий світ у поезії» Проаналізувати 2–3 поезії:

- теми й мотиви;
- образ дитини;
- емоційний настрій.

Зробити висновок: *як поезія діаспори формує національну ідентичність дитини*.

Робота в парах. Поезія vs казка. Порівняти поезію та казку «Три правди»:

- спільні мотиви;
- відмінність у способах впливу на дитину.

Індивідуальна. Виразно прочитати вірш (запис аудіо / відео) + короткий коментар:

- які почуття викликає;
- для якого віку дитини підходить.

2. Роман Завадович

Групова. Історія як пригода. Проаналізувати твір «Маруся Богуславка»:

- подання історичного матеріалу;
- роль пригодницького елементу.

Робота в парах. Пригодницький герой. Охарактеризувати гномика Ромтомтомика:

- риси характеру;
- виховний потенціал образу.

Індивідуальна. Скласти коротку анотацію до твору Завадовича для дитячої бібліотеки.

3. Спиридон Черкасенко

Групова. Анімалістична література. Визначити:

- роль образів тварин;
- які моральні якості формуються через них.

Робота в парах. Пори року як персонажі. Проаналізувати оповідання «Зима й весна»:

- персоніфікація;
- емоційний вплив.

Індивідуальна. Дібрати 3 запитання до тексту для учнів 2–3 класів.

4. Віра Вовк. Групова. Ознаки літературної казки На прикладі одного твору:

- структура;
- образи;
- символіка.

Робота в парах. Казковий конфлікт. Визначити головний конфлікт і способи його розв'язання.

Індивідуальна. Написати короткий відгук: *Чим казки Віри Вовк відрізняються від народних?*

5. Ольга Мак

Групова. Легенда і казка. Порівняти жанри:

- спільні риси;
- відмінності;
- можливості використання в школі.

Робота в парах. Історія для дитини Проаналізувати, як письменниця адаптує історичні події для дитячого читача.

Індивідуальна. Скласти план роботи з легендою для 3 класу.

6. Іван Багряний

Групова. Поетична казка. Визначити:

- жанрові ознаки;
- оригінальність стилю.

Робота в парах. Гумор у дитячому тексті Обговорити, як гумор допомагає засвоєнню змісту.

Індивідуальна. Проаналізувати одну художню деталь, характерну для стилю Багряного.

7. Леонід Полтава

Групова. Історія в поезії. Проаналізувати «Абетку з історії України» щодо поєднання навчального й художнього.

Робота в парах. Алегорія. Розтлумачити алегоричні образи «Котячого хору».

Індивідуальна. Створити власну «історичну абетку» (3–5 літер).

8. Леся Храплива-Щур

Групова. Національна ідея. Визначити елементи національної спрямованості у казках і поезіях.

Робота в парах. Різдво в літературі. Проаналізувати «Різдвяну казку»:

- символи;
- виховний потенціал.

Індивідуальна

Коротке есе: *Як література діаспори зберігає українську ідентичність дитини?*

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати поетичний або прозовий твір одного автора української діаспори для дітей:

- тема;
- жанр;
- виховні ідеї.

2.Порівняти два твори різних авторів-діаспорян:

- спільні мотиви;
- відмінності в поданні матеріалу;
- орієнтація на вік дитини.

3. На прикладі творчості Спиридона Черкасенка або Віри Вовк:

- охарактеризувати особливості одного жанру;
- пояснити його значення для дитячого читання.

4. Пояснити, як історична тематика подається у творах для дітей української діаспори, на прикладі 1–2 авторів.

5.Запропонувати фрагмент роботи з текстом (читання, обговорення, творче завдання) для учнів початкової школи на основі одного твору.

Практичне заняття № 13–14
ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА Й ОСНОВИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА В ПІДРУЧНИКАХ І ПРОГРАМАХ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Мета заняття:

- сформувати уявлення про місце дитячої літератури та основ літературознавства у сучасних шкільних програмах і підручниках початкової школи;
- ознайомити з основними методичними підходами до викладання літератури та аналізу художніх текстів у молодших класах; розвивати навички критичного аналізу змісту підручників, програм та художніх творів;
- сприяти формуванню педагогічної компетентності щодо підбору літературних матеріалів для дітей.

План заняття

1. Аналіз державного стандарту, новітніх програм для початкової школи (мовно-літературна освітня галузь), підручників (читанок). Презентація творчості письменників, що увійшли до кола вивчення в початковій ланці навчання.
2. Літературна освіта молодших школярів. Базові категорії. Змістові прояви художньої форми. Формальні проявники художнього змісту. Тема. Проблема. Ідея художнього твору. Фабула. Мотив. Сюжет. Композиція художнього твору. Мова художнього твору.
3. Особливості підручників «Літературне читання». Підручник – своєрідна модель навчання учнів літературного читання.
4. Основна ідея підручника, реалізація її у змісті. Структура підручника.
5. Огляд підручників з літературного читання, за якими навчаються сучасні школярі.
6. Коло читання. Текстові і позатекстові компоненти підручника «Літературне читання». Рубрики і їх зміст.

Проблемні запитання:

1. Чи можна вважати підручник «Літературне читання» повноцінною моделлю навчання, чи він є лише довідковим посібником для вчителя?
2. Наскільки підручник здатний формувати в дітей інтерес до літератури, а не лише навички ефективного читання?

3. Чи завжди структура підручника відповідає його головній ідеї, чи іноді формальне подання текстів відволікає від мети навчання?
4. Наскільки важливо, щоб підручник реалізовував гуманістичні, морально-етичні цінності через підбір творів, і як це впливає на виховання учнів?
5. Чи задовольняє сучасний вибір підручників потреби різних категорій учнів (обдарованих, середнього рівня, із труднощами читання)?
6. Чи можна вважати сучасні підручники «Літературне читання» достатньо різноманітними з погляду жанрів та культурного контексту?
7. Чи допомагають позатекстові компоненти підручника (ілюстрації, запитання, завдання) глибше усвідомлювати зміст творів, чи вони лише відволікають?
8. Які рубрики підручника є найбільш ефективними для розвитку аналітичного мислення учнів і чому?
9. Чи потрібно включати до кола читання новітню дитячу літературу, чи варто обмежуватись класикою для формування базових компетенцій?
10. Наскільки підручник здатний поєднувати літературознавчі знання та практичні навички читання, чи завжди це реалізується в рубриках та завданнях?

Завдання для практичної роботи (аудитрно)

1. Державний стандарт, програми, підручники

Групова робота. Завдання «Програма очима вчителя». Кожна група працює з фрагментом:

- Державного стандарту;
- типової освітньої програми;
- пояснювальної записки підручника.

Завдання:

- визначити ключові вимоги до мовно-літературної галузі;
- з'ясувати, які читацькі компетентності формуються;
- підготувати коротку презентацію висновків.

Робота в парах. Проаналізувати коло письменників, представлених у читанках:

- українські / зарубіжні;
- класичні / сучасні;
- жанрове розмаїття.

Обговорити: *чи збалансоване це коло читання?*

Індивідуальна. Скласти короткий перелік (5–7 позицій) сучасних дитячих авторів, яких варто було б додати до підручників, із мотивацією.

2. Базові літературознавчі категорії

Групова. Завдання «Теорія + текст». Кожна група отримує одну категорію:

- тема;
- ідея;
- сюжет;
- композиція;
- мова твору.

Завдання:

- подати коротке визначення;
- пояснити, як її подають учням початкової школи.

Робота в парах. Обрати одну літературознавчу категорію й сформулювати її:

- мовою студента;
- мовою вчителя;
- мовою учня 3 класу.

Індивідуальна. Підібрати приклад художнього тексту з підручника й показати, як у ньому реалізується тема та ідея.

3–4. Підручник як модель навчання

Групова. Проаналізувати підручник «Літературне читання»:

- основна ідея;
- структура;
- логіка розміщення текстів.

Робота в парах. На основі одного розділу підручника:

- відтворити модель уроку;
- визначити роль учителя й учня.

Індивідуальна. Коротка письмова відповідь:

Чи є підручник головним інструментом формування читача? Чому?

5–6. Огляд підручників. Коло читання

Групова. Порівняти два підручники різних авторських колективів:

- коло читання;
- рубрики;
- типи завдань.

Робота в парах

Текст і позатекст. Проаналізувати:

- ілюстрації;
- запитання;
- творчі завдання;
- рубрики.

Яку роль вони відіграють у формуванні читача?

Індивідуальна. Скласти перелік 3 ефективних рубрик підручника з коротким поясненням їх призначення.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати вимоги Державного стандарту початкової освіти до мовно-літературної галузі:

- ключові компетентності;
- очікувані результати навчання.

2. Опрацювати одну типову освітню програму з літературного читання й охарактеризувати:

- мету курсу;
- принципи добору текстів;
- орієнтацію на вік дитини.

3. Підготувати жанрово-тематичний огляд текстів, вміщених у підручниках з Літературного читання (електронні версії підручників розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України).

4.Проаналізувати методичний апарат та ілюстративний матеріал підручників з Літературного читання.

5. Запропонувати фрагмент уроку літературного читання з використанням текстових та позатекстових компонентів підручника.

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
1 СЕМЕСТР

1. Розгляньте короткі жанри фольклору. З'ясуйте відмінність між прислів'ям і приказкою (порівняйте 5 прислів'їв і 5 приказок. Знайдіть відмінні риси). Визначте сферу використання скоромовок. Який прийом лежить в основі творення загадки? (покажіть це на прикладі). Кого із українських дитячих письменників – авторів скоромовок, загадок, лічилок тощо – ви можете назвати?

2. Дайте визначення літературознавчих понять: *тема, фабула, сюжет, композиція, персонаж, характер, пейзаж, оповідач, розповідач.* Виконайте художній аналіз одного твору за схемою (на вибір): Грінченко Б. «Дзвоник», О.Пчілка «Сосонка», Л. Українка «Лілея», С. Васильченко «Свекор», М. Йогансен «Як мураші наїлися цукру», Н. Забіла «Ясоччин садок», Г. Тютюнник «Ласочка», М. Вінграновський «Гусенятко», В. Винниченко «Федько-халамидник», В. Нестайко «В країні сонячних зайчиків».

3. Дайте визначення оповідання. З'ясуйте відмінні риси коротких прозових жанрів (оповідання, нарис, новела). Покажіть це на прикладі творів художньої літератури для дітей.

4. Дайте визначення казки як фольклорного жанру. Назвіть основні тематичні групи казок, їх складові елементи та жанрові особливості. Які художні засоби властиві народним казкам? Відповідь ілюструйте прикладами з казок, що вивчаються у початковій школі

5. Визначте особливості літературної казки у порівнянні з народною. Покажіть це на прикладі творів Л. Українки «Біда навчить», «Метелик», «Лілея»; І. Франка «Старе добро забувається», «Фарбований лис»; М. Коцюбинського «Дві кізочки», «Про двох цапків»; Н. Забіли «Сорока-білобока»;

О. Іваненко «Кисличка», «Чорноморденький» (на вибір) та кількох народних казок.

Схема філологічного аналізу художнього твору

А. Прозовий твір

1. Дата написання або першої публікації. Життєві обставини, що вплинули на написання твору.

Визначення складових сюжету: пролог, експозиція, зав'язка, перипетії, кульмінація, розв'язка, епілог.

1.1.Мотивація ключових сюжетних елементів.

1.2.У масштабному творі виділення домінуючих персонажів, їх роль у розвитку сюжетних ліній.

2. Композиція твору.

3. Функція окремих персонажів.

3.1.Образ героя (героїв).

3.2.Засоби створення типу героя.

4. Особливості оповіді (автор, оповідач, герой).

5. Особливості стилю.

6. Жанр твору.

7. Пояснення назви.

8. Зв'язок назви із складовими внутрішньої форми твору.

Б. Аналіз віршованого твору

1. Дата написання (першої публікації). Життєві обставини, що мали безпосереднє відношення до написання твору.
2. Виявлення сюжету твору або ліричного сюжету з усіма його складовими.
3. Композиція.
4. Віршова організація твору.
5. Жанр.
6. Образ ліричного героя.
7. Пояснення назви.

2 СЕМЕСТР

Виконання індивідуального завдання

Навчальний проєкт на тему

«*ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ*»

передбачає виконання таких завдань:

1. Огляд життя і творчості обраного письменника.
2. Художній аналіз його твору (на власний вибір).
3. Рецензія на твір (на вибір) обраного письменника.
4. Відгук на твір обраного письменника.
5. Підготовка буктрейлера або відеопрезентації однієї із книг для дітей та юнацтва обраного письменника.

Перелік письменників (вибрати одного)

1. Шарль Перро.
2. Жуль Верн.
3. Антуан Марі Роже де Сент-Екзюпері.
4. Якоб і Вільгельм Грім.
5. Ернест Теодор Амадей Гофман.
6. Льюїс Керролл.
7. Роберт Льюїс Стівенсон.
8. Редьярд Кіплінг.
9. Алан Мілн.
10. Джоан Кетлінг Ролінг.
11. Ганс Христіан Андерсен.
12. Сельма Оттілія Лувіса Лягерлеф.
13. Туве Янсон.
14. Астрід Ліндгрен.
15. Карло Коллоді.
16. Януш Корчак.
17. Марк Твен.

Методичний коментар

Як правильно написати рецензію, відгук?

Рецензія – публікація, в якій обговорюється та оцінюється літературний чи науковий твір, театральна вистава, фільм, виставка. Рецензія оприлюднюється у пресі, на радіо чи телебаченні. Рецензія (нім. rezension, лат. Recensio, англ. Review — огляд, оцінка) — аналіз, розбір, деяка оцінка публікації, твору або продукту, жанр газетножурнальної публіцистики та літературної критики.

Головне *завдання* рецензії – це звернення до найновіших, сучасних явищ літератури, про яких практично ще ніхто не писав, з приводу яких ще не склалося певної думки. Рецензентові потрібно розглянути аналізований твір в контексті сучасного життя і сучасного літературного процесу: оцінити його як нове явище. Така злободенність (у кращому розумінні цього слова) є неодмінною ознакою будь-якої рецензії. Характерними рисами рецензії є невеликий об'єм і стисліть.

Орієнтовний план рецензії на літературний твір

1. Бібліографічний опис твору (автор, назва, видавництво, рік випуску), короткий (в одному-двох реченнях) переказ його змісту.

2. Безпосередній відгук на твір літератури (відгук-враження).

3. Критичний розбір або комплексний аналіз тексту:

- Сенс назви.
- Аналіз його форми і змісту.
- Особливості композиції.
- Майстерність автора у зображенні героїв.
- Індивідуальний стиль письменника.
- 4. Аргументована оцінка твору та особисті міркування автора рецензії:
- Основна думка рецензії.

- Актуальність тематики твору.

У рецензії не обов'язкова присутність всіх перерахованих вище компонентів, головне, щоб рецензія була цікавою і грамотною.

Деякі поради

Докладний переказ знижує цінність рецензії: по-перше, нецікаво буде читати сам твір, по-друге, одним з критеріїв слабкої рецензії справедливо вважається підміна аналізу та інтерпретації тексту його переказом. Важливо оцінити стиль, своєрідність творчої манери письменника, проаналізувати образи, художні прийоми, які він використовує у своєму творі, і обдумати, в чому полягає його індивідуальний, неповторний стиль, чим цей автор відрізняється від інших. Рецензент розбирає, ЯК «зроблений» текст.

Відгук – текст, у якому дається оцінка прочитаного, почутого, побаченого, висловлюється ставлення до нього. Відгук складається з двох частин: у першій частині висловлюється думка про те, сподобалось чи не сподобалось побачене, у другій – обґрунтовується висловлене.

Щоб належно оцінити певний твір, по-перше, треба мати чітке уявлення про специфіку його видів і жанрів, а по-друге, бути добре обізнаним з роботами автора над цим твором.

Форми відгуку: лист, стаття в періодику, запис вражень у читацький щоденник, розповідь та ін.

Орієнтовна схема відгуку на книжку.

1. Зміст книжки.
2. Актуальність тематики твору.
3. Творчий задум автора.
4. Критична оцінка твору:

а) особливості композиції книжки;

б) сила впливу слова письменниці;

в) майстерність автора у зображенні характерів героїв;

г) мистецтво художника, ілюстратора книжки.

5. Основна думка відгуку.

Під час складання відгуку на твір мистецтва використовуйте по можливості такі словосполучення: твір цікавий тим...; дуже вразило...; особливо запам'ятався епізод (момент, місце); увагу привертає...; автор вдало (переконливо, яскраво, захоплююче): на жаль, шкода, герой...; у творі піднімається проблема...; порушується питання...; стверджується думка...; основна думка розкривається... та ін.

Пам'ятка «Як працювати над відгуком про твір мистецтва»

1. Вдуматися в завдання висловлювання.

2. Визначити адресата і мету спілкування.

3. Дібрати форму відгуку (лист, повідомлення, записи вражень у щоденник, стаття до періодичного видання та ін.).

4. Визначити стиль і тип мовлення.

5. Обґрунтувати свою думку про твір мистецтва. Добирати переконливі аргументи.

6. Дбати про мовленнєве оформлення відгуку. Вживати лише ті мовні засоби, які характерні для обраного стилю і жанру мовлення.

7. Дотримуватися вимог до мовлення та культури спілкування.

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1
ТЕСТИ

1. У межах наукової класифікації творів дитячої літератури розрізняють:

1) твори, прямо адресовані дітям;

2) твори, що створені для дорослих читачів, але знайшли відгук у дітей;

3) твори, створені самими дітьми.

1. Так. 2. Ні.

2. Процес поступового нагромадження творів дитячого фольклору на сторінках альманахів, журналів розпочався:

1) з кінця 18 ст.;

2) у І пол. 19 ст.;

3) наприкінці 19 ст.

3. Казка – це:

1) Невеличкий прозовий твір, сюжет якого заснований на певному (рідко кількох) епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа.

2) Невеличкий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вимальованою дією.

3) Епічний, повістувальний сюжетний художній твір усного походження, в основі якого – захоплююча розповідь про вигадані події і явища, які сприймаються й переживаються як реальні.

4. У віршах, байках, притчах Г. Сковороди, призначених для дитячого читання, піднімаються проблеми:

1) патріотичного;

2) статевого;

3) морально-етичного;

4) інтернаціонального виховання.

5. Основоположником української дитячої прози є:

1) Г. Квітка-Основ'яненко;

2) Марко Вовчок;

3) Іван Франко;

4) Тарас Шевченко.

6. Акровірш – поетичний твір, у якому початкові літери кожного віршового рядка, прочитані зверху вниз, розкодовують слово чи фразу.

1. Так. 2. Ні.

7. Автором загадок-акровіршів для дітей є:

1) Пантелеймон Куліш;

2) Степан Руданський;
3) Леонід Глібов.
8. Одним із перших теоретиків і критиків української дитячої літератури вважається:
1) Борис Грінченко;
2) Іван Франко;
3) Степан Руданський.
9. Тарас Шевченко був автором:
1) «Української азбуки»;
2) «Букваря Южноруського»;
3) «Граматики задля українського люду».
10. Який твір Марка Вовчка був відзначений Французькою академією наук і нагороджений премією:
1) «Кармелюк»;
2) «Маруся»;
3) «Невільничка».
11. Що покладено в основу загадок Л. Глібова?
1) фольклорні твори;
2) біблійні сюжети.
12. І. Франку належить теоретичне обґрунтування:
1) байки;
2) казки;
3) оповідання.
13. М. Коцюбинський вважається неперевершеним майстром:
1) портрету;
2) пейзажу.
14. Борис Грінченко за фахом був:
1) редактором;
2) учителем;
3) музикантом.
15. Важливим елементом творчої манери В. Винниченка є використання:
1) пейзажу;

2) антитези;
3) внутрішнього монологу героїв.
16. Байки Григорія Сковороди тематично поділяють на три групи: байки про «сродну» працю, байки про «згубність сластолюбця», байки, в яких висміяно людські вади:
1. Так. 2. Ні.
17. Головним об'єктом гумористичного зображення у співомовках С. Руданського є:
1) соціальні протиріччя тогочасної дійсності.
2) побут і риси характеру ліричного героя.
18. Дитячі поезії Олени Пчілки розраховані на:
1) дошкільнят;
2) дітей молодшого шкільного віку;
3) підлітків.
19. Кінець 19-поч. 20 ст. – це час зародження в українській літературі:
1) класицизму;
2) сентименталізму;
3) модернізму.
20. Борис Грінченко був:
1) педагогом;
2) видавцем;
3) адміністративним працівником.
21. Олена Пчілка – мати:
1) Марії Вілінської;
2) Лесі Українки;
3) Олександра Олеся;
4) Володимира Винниченка.
22. Михайла Коцюбинського як автора дитячих творів цікавлять насамперед соціальні проблеми.
1. Так. 2. Ні.
23. У цикл «В дитячому крузі» Лесі України вміщено поезії для дітей:

1) дошкільного віку;
2) молодшого шкільного віку;
3) середнього шкільного віку.

24. З-поміж поданих ознак виберіть ті, що властиві народній казці:

1) усна форма творення й поширення;
2) статичність характерів персонажів;
3) широке використання розгорнутих описів природи й побуту;
4) текст канонічний;
5) традиційність структури й композиційних елементів.

25. Оберіть відповідність визначень:

1) казка;
2) колискова пісня;
3) забавлянка;

а) жанр народної родинної лірики, специфічний зміст і форма якої функціонально зумовлені присиплянням дитини в колисці;

б) один із основних жанрів народної творчості, епічний, повістувальний, сюжетний твір усного походження. В основі казки – захоплююча розповідь про вигадані події і явища, що сприймаються як реальні;

в) коротка пісенька чи віршик гумористичного, жартівливого змісту ігрової спрямованості.

26. Назвіть авторів літературних казок:

1) «Дев’ять братів і десята сестриця Галя»;
2) «Фарбований лис»;
3) «Біда навчить».

27. До автобіографічної лірики Тараса Шевченка належать поезії:

1) «Садок вишневий коло хати»;
2) «Мені тринадцятий минало»;
3) «Якби ви знали, паничі»;
4) «Минають дні, минають ночі»;

5) «Сон» («На панщині пшеницю жала»).

28. Як називається українська читанка для дітей, створена П.Кулішем?

29. Степан Руданський був автором:

1) скоромовок;
2) співомовок;
3) ліричних пісень.

30. У другій половині 19ст. домінуючим літературним напрямом був:

1) романтизм;
2) реалізм;
3) модернізм.

31. Анімалізм – художнє зображення тварин, птахів, комах, рослин та ін. крізь призму людського світовідчування, надання їм властивостей людського характеру.

1. Так. 2. Ні.

32. Визначте, із якого твору даний уривок: «…а вона така гарненька: очиці ясні, кучері довгі, сріблясті, а сама в білій прозорій шаті, на голівці малесенька золота коронка, ще й крильця має хороші та барвисті, як у метелика,так і міняться різними барвами, немов тая веселка»:

1) М.Коцюбинський «Харитя»;
2) Леся Українка «Лелія»;
3) Марко Вовчок «Дев'ять братів і десята сестриця Галя».

33. Визначення якого терміну зазначено нижче?

Жанр величальних календарно-обрядових пісень, які в дохристиянську епоху були пов'язані із зимовим святковим циклом, а з утвердженням християнства – з різдвяним.

34. Визначення якого терміну зазначено нижче ?

Подія чи система подій, покладена в основу епічних, драматичних, інколи ліричних творів, спосіб естетичного освоєння й осмислення, організації подій, рух характерів у художньому часі та просторі.

35. Визначення якого терміну зазначено нижче ?

Це народне, колективне, непрофесійне мистецтво слова, що твориться за особливими специфічними законами усної передачі від покоління до покоління.

36. Із якої казки Марка Вовчка взято цю цитату: «Жила удова коло бучного міста, бучні її будинки громоздилися, де сяли та виблискували церкви золотохрестні <…> а такого вбожества безпомошного, яке удова собі мала, то хоть би і в глухій глуші пошукати, – там, де людського житла ані садиби не знайти, людського образу не стріти й голосу не почути, а жити з птицею та звірюкою, з деревом та каменем, з горою та з рікою…»:

1) «Невільничка»;
2) «Кармелюк»;
3) «Дев'ять братів і десята сестриця Галя».

37. Знайдіть серед віршів акровірш:

1) Хитрі очі, дві косички.
   У веснянках ніс та щічки.
   Непосида невеличка
   називається …;
2) Плету хлівець на четверо овець,
   а на п'яту – кізку;
3) Між людьми, як пташка, в'ється,
   У людей і їсть, і п'є;
   Ходить старець, просить, гнеться,
   А у неї всюди є.

38. Назвіть, з якого тексту Івана Франка подано уривок: «В класі повно вже було школярів. Деякі сиділи в лавках і бубоніли завдану лекцію, хвиля від хвилі боязко позираючи на двері, чи не йде професор. Інші, сміліші, ходили пд класу, билися, тручалися поміж лавками, мазали різні дива крейдою на таблиці і стирали їх відтак швидко намоченою шматою, котра служила замість губки. За олівцем ніхто не питав. Се мене дуже

врадувало, і я швиденько, немов крадькома, шусьнув у другу лавку і сів на своє звичайне місце»:

1) «Олівець»;

2) «Грицева шкільна наука»;

3) «Красне писання».

39. Епітет – це:

1) стилістична фігура в художній літературі та в ораторському мистецтві, що полягає в драматичному запереченні певної тези чи у вмотивованому контрастуванні смислових значень бінарних образів;

2) один з основних тропів поетичного мовлення, призначений підкреслювати характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища і, потрапивши в нове семантичне поле, збагачувати це поле новим емоційним чи смисловим нюансом;

3) одна із стилістичних фігур поетичного мовлення, яка полягає в незвичному розташуванні слів у реченні з очевидним порушенням синтаксичної конструкції задля емоційно-смислового увиразнення певного вислову.

40. Скоромовка – це:

1) поетичний жанр, живлений джерелами дитячого фольклору, зумовлений потребами етнопедагогіки. В її основі – дотепна гра спеціально скомпонованих важковимовних слів, призначена для тренування артикуляційного апарату дитини;

2) драматичний твір, який ґрунтується на гострому, непримиренному конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої творчі потенції, з об'єктивною неможливістю їх реалізації;

3) це народне, колективне, непрофесійне мистецтво слова, що твориться за особливими специфічними законами усної передачі від покоління до покоління.

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2

ТЕСТИ

1. У 20-х рр. ХХ ст. в радянській дитячій літературі був заборонений жанр:

1) казки;

2) новели;

3) шкільної повісті;

4) соціально-побутового роману.

2. Жанр шкільної повісті особливого поширення набув в українській дитячій літературі:

1) в ІІ пол. 19 ст.;

2) в кінці 19-поч. 20 ст.;

3) у 30 рр. ХХ ст.

4) у 18 ст.

3. Анімалізм – художнє зображення тварин, птахів, комах, рослин та ін. крізь призму людського світовідчування, надання їм властивостей людського характеру.

1. Так. 2. Ні.

4. У творах перших повоєнних десятиліть провідною стала тема:

1) морально-етичного виховання;

2) захисту Батьківщини, участі дітей у війні.

5. Головну героїню оповідання «Сад» О. Донченка звали:

1) Оксана;

2) Софія;

3) Марія.

6. Повість С. Васильченка «У бур'янах» розкриває феномен:

1) Івана Франка;

2) Тараса Шевченка;

3) Михайла Коцюбинського.

7. У перші повоєнні роки у творчості Юрія Збанацького центральною була тема:

1) школи;

2) участі дітей у війні;

3) природи;

4) морально-етична.

8. Повісті Григора Тютюнника «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу» побудовані на:

1) автобіографічному матеріалі;

2) фактах із життя односельців письменника.

9. Першим лауреатом літературної премії імені Лесі Українки був:

1) Валентин Бичко;

2) Віктор Близнець;

3) Наталя Забіла;

4) Всеволод Нестайко.

10. Ліна Костенко видала для дітей збірку:

1) «Вітрила»;

2) «Над берегами вічної ріки»;

3) «Бузиновий цар»;

4) «Сад нетанучих скульптур».

11. Автором низки казок про Барвінка, а також головним редактором журналу "Барвінок" з 1951 по 1975 роки був:

1) В.Бичко;

2) Б.Чалий;

3) Н.Забіла;

4) В.Нестайко.

12. Герої казки В. Симоненка «Подорож у країну Навпаки», як і герої народних казок, є канонічними:

1. Так. 2. Ні.

13. Цей твір В. Нестайка внесений до особливого почесного списку ім. Г.К. Андерсена:

1) «В країні сонячних зайчиків»;

2) «Тореадори з Васюківки».

14. Головний герой повісті В. Близнеця «Звук павутинки» наділений автобіографічними рисами:

1. Так. 2. Ні.

15. Перу О. Іваненко належать твори про життя:

1) Тараса Шевченка;
2) Пантелеймона Куліша;
3) Марка Вовчка;
4) Степана Васильченка.

16. Визначте жанр твору С. Васильченка «Дощ»:

1) оповідання;
2) новела;
3) повість.

17. А. Кащенко – автор історичних повістей та оповідань:

1. Так. 2. Ні.

18. Назвіть твори, що належать перу П. Воронька:

1) «Циганка»;
2) «Цап-забіяка»;
3) «Казка про Чугайстра»;
4) «Лебеді материнства».

19. Повісті Гр. Тютюнника «Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу» – трилогія:

1. Так. 2. Ні.

20. Допишіть прізвища українських письменників, хто працював у жанрі:

1) повісті-казки;
2) казки-притчі;
3) казки-легенди;
4) казки-байки.

21. Укажіть жанрові ознаки пригодницької літератури.

22. Запишіть різновиди детективу.

23. Визначення якого терміну зазначено нижче?

Жанр величальних календарно-обрядових пісень, які в дохристиянську епоху були пов’язані із зимовим святковим циклом, а з утвердженням християнства – з різдвяним.

24. Визначення якого терміну зазначено нижче ?

Подія чи система подій, покладена в основу епічних, драматичних, інколи ліричних творів, спосіб естетичного

освоєння й осмислення, організації подій, рух характерів у художньому часі та просторі.

25. Визначення якого терміну зазначено нижче ?

Це народне, колективне, непрофесійне мистецтво слова, що твориться за особливими специфічними законами усної передачі від покоління до покоління.

26. Назвіть письменників-авторів літературних казок:

1) Іван Котляревський;
2) Тарас Шевченко;
3) Марко Вовчок;
4) Оксана Іваненко;
5) Олександр Олесь;
6) Ліна Костенко.

27. Позначте письменників, хто розробляє релігійну тематику в українській літературі для дітей:

1) Зірка Мензатюк;
2) Іван Багмут;
3) Юрій Збанацький;
4) Ігор Калинець;
5) Роман Завадович;
6) Ліна Костенко.

28. Назвіть твори І. Жиленко:

1) «Підкова»;
2) «Пряля»;
3) «Новорічна історія про двері, яких нема і про те, як іноді корисно помилятися номером»;
4) «Королівство».

29. Визначте жанр твору В.Близнеця «Звук павутинки».

30. Назвіть героїв повісті-казки Ірини Жиленко «Новорічна історія про двері, яких нема і про те, як іноді корисно помилятися номером»:

1) Оленка;
2) Орися;

3) Тимчик;
4) Діодор Аристархович;
5) Ведмежатко;
6) Слоненятко, що любило танцювати.

31. Позначте казки-байки:

1) «Жабенятко» Юрія Ярмиша;
2) «Слоненятко, що любило танцювати» Юрія Ярмиша;
3) «Арніка» Зірки Мензатюк;
4) «Пузир та Іжак» Дмитра Чередниченка.

32. Назвіть частини казки-новели Григора Тютюнника «Степова казка».

33. Назвіть казки-притчі:

1) Г. К. Андерсен «Тінь»;
2) Емма Андієвська «Говорюща риба»;
3) Зірка Мензатюк «Прощання з вербою»;
4) Юрій Ярмиш «Лебедина казка».

34. Авторами анімалістичної прози в дитячій літературі є:

1) М. Вінграновський;
2) Іван Франко;
3) Майк Йогансен;
4) Борис Грінченко.

35. Хто провалився в метро, яке рили хлопці (Вс. Нестайко «Тореадори з Васюківки»):

1) корова Контрибуція;
2) льоха Манюня;
3) дід Варава.

36. Основною категорією поетики пригодницької літератури є сюжет твору.

1. Істина.
2. Хибність.

37. Розвиток пригодницької прози для дітей та юнацтва в Україні тісно пов'язаний з іменами:

1) В. Винниченка;

2) М. Трублаїні;
3) Ю. Смолича;
4) В. Близнеця.

38. До пригодницької літератури для дітей відносять детектив, фантастику, фентезі, твори на шкільну тематику.

1. Так.
2. Ні.

39. Теоретичні проблеми фантастичної літератури знайшли відображення у дослідженнях:

1) М. Ільницького;
2) М. Жулинського;
3) Н.Кирюшко;
4) О.Ковтун;
5) Ц.Тодорова.

40. Позначте пригодницько-фантастичні твори:

1) «Прибулець з країни Нямликів» Лесі Воронинної;
2) «Мінімакс – кишеньковий дракон, або День без батьків» А. Костецького;
3) «Тореадори з Васюківки» Вс. Нестайка;
4) «Шпага Савка Беркути» Ніни Бічуї.

41. До якого різновиду детективу належить твір Андрія Кокотюхи «Полювання на золотий кубок»?

1) історичний детектив;
2) психологічний детектив;
3) казковий детектив.

42. Співвіднесіть твори і їх персонажі:

1. А. Кокотюха «Полювання на золотий кубок»;
2) Вс. Нестайко «Таємничий голос за спиною»;
3) Леся Воронина «Суперагент ООО»;
4) Зірка Мензатюк «Таємниця Козацької шаблі».

а) Наталочка;
б) Гриць Мамай;
в) Максим Білан;

г) Вітасик Граціанський.

43. З якого твору Гр.Тютюнника наведено цитату: «Ніхто вже не пам'ятає, відколи стоїть посеред степу отой Курінь — хатка не хатка, бо ні стін, ні вікон, ані димаря; одначе й стіжок не стіжок, бо двері є. А за дверима — холодний морок, грибами-поганками пахне та давніми дощами. Є ще у Куреня дві великі діри по боках. Одна зяє на північ, звідки взимку вітри холодні, друга на південь, звідки вітри теплі» :

1) «Лісова казка»;
2) «Степова казка»;
3) «Лісова сторожка».

44. Найважливішою ознакою, що дає підстави для маркування твору як фантастичного, є його тема, концентрація письменницької уваги на певному історичному періоді й праминулих подіях.

1. Істина.
2. Хибність.

45. Назвіть історико-біографічні твори Оксани Іваненко.

46. Становлення й розвиток історичної прози в українській літературі для дітей та юнацтва пов'язаний з ім'ям:

1) Гр. Тютюнника;
2) І. Франка;
3) Марка Вовчка.

47. Яким видавництвом започатковано серію «Життя видатних дітей»?

48. Кому належить авторство історичних романів «Посол Урус-шайтана», «Фірман султана», «Чорний вершник», «Шовковий шнурок», «Князь Кий», «Черлені щити»?

49. Позначте твори В. Рутківського на історичну тематику:

1) «Ганнуся»;
2) «Потерчата»;
3) «Сторожова застава»;
4) «Гості на мітлі».

50. Із якого твору наведена цитата?

«Чортів яр перерізував Воронівку майже навпіл. Починався він неподалік від головної вулиці, а закінчувався аж біля греблі на Байлемовому ставку. За ставком на стрімкому, зарослому дерезою, пагорбі виднілося старезне Городище. За ним розкинулися безмежні присульські плавні».

51. У творах на історичну тематику з подіями княжих часів використання міфологічних образів зумовлене потребою достовірності зображення.

1. Істина.
2. Хибність.

52. Повість Зірки Мензатюк «Як я руйнувала імперію» розповідає читачам про:

1) події Другої світової війни;
2) останні роки існування СРСР;
3) сучасність.

53. *У творах художньої літератури* ***гендер*** *виявляє себе на рівні автора тексту, який виступає носієм поглядів суспільства на очікувану поведінку чоловіка й жінки, персонажної сфери, що постає як втілення письменницької концепції, ідеї, й уявного читача твору, який покликаний заглибитись у духовний світ автора й відреагувати на його творчий задум.*

1. Істина.
2. Хибність.

54. Яке видавництво друкує твори під грифом «Обережно, дівчатка»?

55. Автором «дівчачих» повістей є:

1) Олесь Гончар;
2) Іван Андрусяк;
3) Віктор Близнець.

56. Яка тематика творів користується надзвичайною популярнісю в середовищі чоловіків і хлопчиків?

57. Визначте маскулінні риси, що обіграні у пригодницьких творах для дітей та юнацтва.

58. Позначте авторів творів для дітей та юнацтва на шкільну тему:

1) Ніна Бічуя;
2) Ліна Костенко;
3) Юрій Збанацький;
4) Олесь Бердник;
5) Олександр Копиленко.

59. Позначте автобіографічні твори:

1). «На коні й під конем» А. Дімарова;
2) «Земля світлячків» В. Близнеця;
3) «Вогник далеко в степу» Гр. Тютюнника;
4) «Тронка» О. Гончара;
5) «Гуси-лебеді летять» М. Стельмаха.

60. Співвіднесіть назву твору з його автором:

1) «Золотий стіл»;
2) «Казка про Яян»;
3) «Земля світлячків»;
4) «Вогник далеко в степу».

а) Емма Андієвська;
б) Валерій Шевчук;
в) Григір Тютюнник;
г) Віктор Близнець

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПРОЧИТАННЯ

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

1. Дитячий фольклор (колискові пісні, забавлянки та примовлянки, веснянки, колядки та щедрівки, прислів'я, приказки, загадки, казки, казочки, легенди, перекази, притчі, міфи) – по 3–4 на вибір студента.

2. Г. Сковорода. «Жайворонки», «Чиж і Щиглик», «Два коштовні камінці – діамант і смарагд».
3. Т. Шевченко. Зб. «Малий Кобзар».
4. П. Куліш. «Орися».
5. Є. Гребінка. «Школяр Денис», «Лебідь і Гуси», «Ячмінь».
6. М. Вовчок. «Дев'ять братів і десята сестриця Галя», «Невільничка», «Кармелюк», «Маруся».
7. Л. Глібов. «Вовк і Кіт», «Чиж та Голуб», «Коник-стрибунець», «Веснянка», «Зимня пісенька», «Квіткове весілля».
8. І. Франко. Збірка «Коли ще звіри говорили», «Малий Мирон», «Грицева шкільна наука», «Олівець», «Фарбований лис».
9. Олена Пчілка. Поезії (на вибір). «Дрібненькі грушки», «Котова наука», «Куликове болото», «Хлопчик та ведмідь», «Сосонка».
10. М. Коцюбинський. «Дві кізочки», «Десять робітників», «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник», «Завидющий брат».
11. Леся Українка. «Біда навчить», «Метелик», «Лелія», цикл «В дитячому крузі».
12. Б. Грінченко. «Украла», «Дзвоник», «Панько», «Катерина», «Батько та дочка», «Екзамен», «Ксеня», «Олеся».
13. О. Олесь. Збірка «Все навколо зеленіє».
14. В. Винниченко. «Федько-халамидник», «Кумедія з Костем», «Віють вітри, віють буйні», «Ой випила вихилила», «Бабусин подарунок».
15. С. Васильченко. «Свекор», «Басурмен», «Приблуда», «Циганка».
16. Майк Йогансен. «Кіт Чудило», «Собака Джан», «Як мураші наїлися цукру».
17. А. Кащенко. «Сіркова могила», «Щирі малороси».

18. П. Тичина. «Гаї шумлять», «Хор лісових дзвіночків», «А я у гай ходила».
19. М. Рильський. «Білі мухи», «Новорічна ялинка», «Мова».
20. О. Донченко. «Лісничиха», «Сад», «Вчителька», «Боягуз».
21. М. Підгірянка. «Мати», «Що я люблю», «Школа», «Прийшла осінь», «Голосні звуки».
22. Н. Забіла «Плескунчик», «Рукавичка», збірка «Під зеленим дубом».
23. О. Іваненко. «Кисличка», «Чорноморденький».
24. Ю. Збанацький. «Дике козеня», «Лелеки».
25. І.Багмут. «Шматок пирога», «Гарячі джерела», «Злидні».
26. В. Симоненко. «Лебеді материнства», «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки».
27. М. Стельмах. Поезії. «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір».
28. Д. Павличко. «Де найкраще місце на землі?».
29. Л. Костенко. Збірка «Бузиновий цар».
30. П. Воронько «Цап-забіяка», «Казка про горобця-лобурця», «Казка про сніжинку-краплинку»
31. М. Вінграновський. Поезії на вибір. «Сіроманець», «Гусенятко», «Первінка».
32. Г. Тютюнник. «Климко», «Вогник далеко в степу», «Дивак», «Обнова», «Степова казка», «Лісова казка», «Бушля», «Лісова сторожка».
33. І. Жиленко. «Жар-птиця», «Підкова», «Гном у буфеті», «Новорічна історія про двері, яких нема і про те, як іноді корисно помилятися номером».
34. М. Познанська. «Про чудо-ліс, що на полі зріс», «Любій малечі про цікаві речі», «Чим пахне коровай», «Про золоті руки», «Що я знаю про метро» , «Асканія-Нова», «Про білий халат і наших малят»
35. В. Близнець. «Звук павутинки», «Земля світлячків».
36. Є. Гуцало. Поезії на вибір. «Діти війни», «Зозуля», «Лось», «Чорнобильська дівчина Калина».

37. А. Дімаров «Для чого людині серце», «На коні й під конем».
38. Д. Білоус. Із збірок «Диво калинове», «Чари барвінкові» поезії на вибір.
39. В. Сухомлинський. Оповідання та казки (на вибір).
40. В. Нестайко. «Тореадори з Васюківки», «Незвичайні пригоди в лісовій школі», «В країні Сонячних зайчиків».
41. А. Костецький. «Все починається з мами», «Бабусі», «Не хочу», «Чемний герой», «Починається весна».
42. Д. Чередниченко. Поезії на вибір.
43. І.Багряний. «Казки», «Телефон».
44. К.Перелісна. «Молитва», «Уклонюся!», «Вояка», «Брехлива киця», «Лічилка».
45. Л.Полтава. «Три матусі», «Лісова книга», «Абетка з історії України».
46. В.Чухліб. «Колискова для ведмедів», «Куди летить рибалочка», «Олень на тому березі».
47. О.Підсуха. «Наталочка лічить до десяти», «Хвалилися гриби», «Кому кують зозулі».
48. Вал. Шевчук «Місто без квітів», «Чотири сестри».
49. Е. Андієвська. «Казка про Яян», «Казка про говорющу рибу».
50. Я. Стельмах. «Вікентій прерозумний», «Найкращий намет», «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера».
51. І. Андрусяк. «Стефа і її Чакалка». «Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому».
52. З. Мензатюк. «Київські казки», «Таємниця козацької шаблі».
53. Ю. Ярмиш. «Живі малюнки», «Далекий друг», «Капітанова люлька», «Слонятко, що любило танцювати», «Два майстри» «Як соловейко вскочив в біду».
54. В. Рутківський «Сторожова застава».
55. Г. Пагутяк «Королівство».
56. Галина Малик «Подорож Алі до країни Сяк-таків», «Незвичайна книжка», «Злочинці з паралельного світу».
57. Леся Вороніна («Прибулець з країни Нямликів»).

58. Галина Пагутяк «Королівство».
59. Оксана Лущевська («Інший дім», «Найкращі друзі», «Друзі за листуванням»).
60. Марина Павленко «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині».

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

1. Шарль Перро. «Кіт в чоботях», «Червона шапочка», «Синя Борода», «Попелюшка», «Хлопчик-Мізинчик», «Красуня із зачарованого лісу», «Спляча красуня».
2. Жуль Верн. «П'ятнадцятирічний капітан», «Діти капітана Гранта».
3. Антуан Марі Роже де Сент-Екзюпері. «Маленький принц».
4. Якоб і Вільгельм Грім. «Пані Метелеця», «Білосніжка і семеро гномів», «Хоробрий кравчик», «Веретено», «Гензель і Гретель», «Бременські музиканти» та інші.
5. Ернест Теодор Амадей Гофман. «Лускунчик, або Мишачий король».
6. Льюїс Керролл. «Аліса в Країні Чудес», «Аліса в Задзеркаллі».
7. Роберт Льюїс Стівенсон. «Острів скарбів», «Дитячий квітник віршів».
8. Редьярд Кіплінг. «Книга джунглів», «Про кішку, що гуляла, як сама собі знала», «Казочка про Слоненя», «Верблюдячий горб», «Як було написано першого листа».
9. Алан Мілн. «Вінні Пух і всі, всі, всі».
10. Джоан Кетлінг Ролінг. «Гаррі Поттер і філософський камінь», «Гаррі Поттер і таємна кімната», «Гаррі Поттер і в'язень Азкабану», «Гаррі Поттер і келих вогню», «Гаррі Поттер і орден Фенікса», «Гаррі Поттер і напівкровний принц», «Гаррі Поттер і смертельні реліквії».
11. Ганс Христіан Андерсен. «Снігова королева», «Вогниво», «Дикі лебеді», «Русалонька», «Дюймовочка», «Оле Лукойє»,

«Квіти маленької Іди», «Свинопас», «Нове плаття короля», «Соловей», «Ялинка».

12. Сельма Оттілія Лувіса Лягерлеф. «Чудесна мандрівка Нільса Хольгерсона з дикими гусьми по Швеції».

13. Туве Янсон. «Малюк-троль і велика повінь», «Тато і море», «Небезпечне літо».

14. Астрід Ліндгрен. «Малюк і Карлсон, який живе на даху», «Пеппі Довгопанчоха».

15.Карло Коллоді. «Пригоди Піноккіо».

16. Януш Корчак. «Коли я знову стану маленьким», «Мацюсеві пригоди».

17. Марк Твен. «Пригоди Тома Сойєра». «Пригоди Гекльберрі Фінна».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва. Вид. 3-тє, доповнене : підручник. Київ : ВЦ Академія, 2025. 456 с.
2. Качак Т. Дитяча література та методика навчання літературного читання. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2020. 62 с.
3. Кизилова В. Ефективне читання : навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти / В. В. Кизилова ; Держ. закл. «Луган. нац. у-т імені Тараса Шевченка», 2022. 120 с.
4. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки : монографія. Київ : Талком, 2020. 211 с. https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6164
5. Кизилова В. Ефективне читання: навчальний посібник. Старобільськ : Держ. закл. «Луган. нац. у-т імені Тараса Шевченка», 2022. 120 с. https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10623

6. Кизилова В. Феномен української казки : навч. посіб. для студ. закл. вищої освіти. Полтава : Держ. закл. «Луган. нац. у-т імені Тараса Шевченка», 2024. 215 с. https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10622
7. Inter-Agency Standing Committee (IASC). My Hero Is You: How Kids Can Fight COVID-19! – New York: IASC / United Nations, 2020. 23 p.
8. Nagy, M. (ред.). A Fairytale for Everyone. – Budapest: Labrisz Lesbian Association, 2020. 124 p.
9. Morgenstern, J. T.; Darragh, J. J. (eds.). Global Children's Literature in the College Classroom. – Lanham, MD: Lexington Books, 2023. 286 p.
10. Yeo, L. S.; Mulcahy, K. B. (eds.). Children's Literature Aligned with SDGs to Promote Global Competencies. – Cham: Springer Nature, 2024 (eBook) / 2025 (Print). 312 p.
11. Sharon, T. The Children's Literature Selection Handbook, K–8. – Santa Barbara, CA: Bloomsbury Publishing, 2025. 198 p.

ДОДАТКОВА

12. Богданець-Білоскаленко, Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні
13. толерантності дітей дошкільного віку. Acta Pedagogica Volynienses. 2023. № 1, С. 10–17, doi: https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2
14. Варданян М. «Свій – Чужий в українській діаспорній літературі для дітей та юнацтва: національна концептосфера, імагологічні моделі». Кривий Ріг : Діонат, 2018. 406 с.
15. Галич О. Теорія літератури : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / Віталій Назарець, Євген Васильєв ; за наук. ред. О. Галича. Вид. 4-е, стер. Київ : Либідь, 2008. 488 с.

16. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики. *Література. Діти. Час*. Т., 2011. Вип. 2. С. 25–35.
17. Дев'ятко Н. Можливості впливу сучасних жанрів: фантастика, фентезі, казка. *Укр. Фантаст. Оглядач (УФО)*. 2009. № 1 (7). С. 59–66.
18. Дивосвіт „Веселки" : антол. л-ри для дітей та юнацтва : у 3 т. / упор. та бібліогр. довідки Чайковського Б. Й. та ін. Київ : Веселка, 2004. Т. 1. 2004. 632 с.
19. Дивосвіт „Веселки" : антол. л-ри для дітей та юнацтва : у 3 т. / упор. та бібліогр. довідки Чайковського Б. Й. та ін. Київ : Веселка, 2004. Т. 2. 2005. 704 с.
20. Дивосвіт „Веселки" : антол. л-ри для дітей та юнацтва : у 3 т. / упор. та бібліогр. довідки Чайковського Б. Й. та ін. Київ : Веселка, 2004. Т. 3. 2005. 704 с.
21. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор : (віршовані жанри). Київ : Наук. думка, 1981. 172 с.
22. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка. Київ : Вища шк. Вид-во при КДУ, 1987. 126 с.
23. Качак Т., Круль Л. Зарубіжна література для дітей. Київ : Академвидав, 2014. 416 с.
24. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку XXI ст. : монографія. Київ : Академвидав, 2018. 319 с.
25. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти : збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2013. 132 с.
26. Кизилова В., Пушко В. Дитяча українська література : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., перероб. і доп. Луганськ : СПД Рєзніков В. С., 2008. 296 с.
27. Кизилова В. В. Художня специфіка української прози для дітей та юнацтва другої половини XX століття : монографія.

Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 400 с.
28. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва : новітній дискурс : навч.- метод. посібник. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
29. Кизилова В. Література для дітей і літературний розвиток молодших школярів: теоретичний зріз проблеми. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка : педагогічні науки.* 2017. №4 (309). С. 44 – 53.
30. Кизилова В. Література для дітей та юнацтва як цифровий текст у сучасному освітньо-інформаційному середовищі. *Освіта та педагогічна наука.* 2023. № 2. (183). С. 25–34. DOI: https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-2(183)-25-34.
31. Концепція літературної освіти: URL: http://www.vechirnya-shkola5.edu.kh.ua/organeezaceejno metodichna_deeyaljneestj/metodichni_obyednannya_shkoli/etodichne_obdnannya_vchitelv_ukr_movi_ta_lter_stor_ta_pravoznavstva/pro_zatverdzhennya_koncepcii_literaturnoi_osviti/ (дата звернення: 05.04.24).
32. Костюченко В. Літературними стежками : нарис історії укр. л-ри для дітей XX століття. Київ : „К.І.С.“, 2009. 344 с.
33. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [ред. А. Волков, О. Бойченко та ін.] ; Буковин. Центр гуманіт. досліджень. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 634 с.
34. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Київ : Вид. центр „Академія“, 2007. (Серія „Енциклопедія ерудита“). Т. 1 : А (аба) – Л (лямент) / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – [Б. м.] : [Б. в.], 2007. 608 с.
35. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Київ : Вид. центр „Академія“, 2007. (Серія „Енциклопедія ерудита“). Т. 2 : М (Маадай-Кара) – Я (я-форма) / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – [Б. м.] : [Б. в.], 2007. 624 с.

36. Мартиненко В. Читацька діяльність молодших школярів : сучасні тенденції розвитку. Початкова школа. 2017. № 8. С. 16–20.
37. Моклиця М. Основи літературознавства : посіб. для студ. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 192 с.
38. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. *Слово і час*. 2004. № 12. С. 20–27.
39. Рідне слово. Укр. дитяча література : хрестоматія : навч. посіб. Для студ. Вищ. Закл. Освіти І-ІІ рівнів акредитації : у 2 кн. / упоряд. З.Д. Варавкіна, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. Київ : Либідь, 1999. Т. 1. 1999. 400 с.
40. Рідне слово. Укр. дитяча література : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти І-ІІ рівнів акредитації : у 2 кн. / упоряд. З. Д. Варавкіна, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. Київ : Либідь, 1999. Т. 2 1999.552 с.
41. Резніченко Н. А. Українська проза для дітей 60–80-х років ХХ століття (жанрово-стильові модифікації) : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 „Українська література" / Резніченко Наталія Анатоліївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2009. 20 с.
42. Скаліцкі М. Феномен детективу : (до питання про своєрідність детективної оповіді. *Кур'єр Кривбасу.* 2010. С. 396–420.
43. Славова М. Попелюшка літератури : теоретичні аспекти л-ри для дітей. Київ : ІПЦ „Київський університет", 2002. 81 с.
44. Ткаченко А. Мистецтво слова : вступ до літературознавства : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : ВПЦ „Київський університет", 2003. 448 с.
45. Типові освітні програми (1 – 2 клас). Міністерство освіти науки України : веб-сайт. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pr

ogramy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf (дата звернення : 04. 09. 21).
46. Типова освітня програма (3 – 4 клас). Савченко О. Я. Міністерство освіти й науки України : веб-сайт. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf (дата звернення : 04. 09. 21).
47. Типова освітня програма (3 – 4 клас). Шиян Р. Б. Міністерство освіти й науки України : веб-сайт. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf (дата звернення : 04. 09. 21).
48. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3–4 класах серії «Шкільна бібліотека» / укладач, автор передмови Стус Т. В. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 192 с. URL : https://www.slideshare.net/ (дата звернення 20.08.2025).
49. Українська література для дітей : хрестоматія / упорядкув. О. О. Гарачковської. Київ : ВЦ „Академія“, 2011. 800 с.
50. PISA-2022: основні результати та висновки. Що знають і вміють української 15-річні підлітти / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 24 с.
51. Blyznyuk T., Kachak T. Benefits of interactive learning for students' critical thinking skills improvement. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.2024. Vol. 11, №. 1. С. 94–102.
52. Kachak T., Kachak K. Mind maps as a tool for visualization and structuring of linguistic and literary material in the process of teaching students. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. Vol. 9, №. 1. С. 92–100.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва : веб-сайт. URL: http://urccyl.com.ua/ua./
2. Краща література юним читачам : веб-сайт. URL : http://www.chl.kiev.ua/key.
3. БараБука : простір української дитячої книги : веб-сайт. URL : https://www.barabooka.com.ua.
4. Школа читання. Проєкт «Живі письменники». URL : https://www.youtube.com/watch?v=Ett5zhFOh2U.
5. Живі письменники. веб-сайт. URL : https://www.facebook.com/ZhyviPysmennyky/.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

ПРОГРАМА ОСВІТНЬГО КОМПОНЕНТА «ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА З ОСНОВАМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

ЗМІСТ КУРСУ

РОЗПОДІЛ ГОДИН

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ПЛАНИДО НИХ

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ПРОЧИТАННЯ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Навчально-методичне видання

Кизилова
Віталіна Володимирівна

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи над освітнім компонентом «Дитяча література з основами літературної освіти»

За редакцією автора

Формат 80х64 1/16. Папір офсет. Гарнітура SchoolBookC.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 3,75. Наклад 100 прим.
Зам. № 30

Видавець
Видавництво державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.